Muhamed Hadžijamaković

ILHAMIJA

život i djelo

BIBLIOTEKA *Kulturna baština*

Ilhamija - život i djelo
Muhamed Hadžijamaković

Redaktori
Lamija Hadžiosmanović
Minka Memija
Salih Trako

Prepjev poezije sa turskog i arapskog jezika
Muhamed Dželilović

Korektor
Aida Krzić

Urednik
Nusret Isanović

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine
Sarajevo

HADŽIJAMAKOVIĆ, Muhamed
Ilhamija : život i djelo / Muhamed Hadžijamaković : [prepjev poezije sa turskog i arapskog jezika Muhamed Dželilović]. - Sarajevo : Mešihat Islamske zajednice Bosne i Hercegovine, El-Kalem, 1991. - 189 str. : ilustr. : 21 cm. - (Kulturna baština)

Rječnik: str. 169-188. - Bibliografija: str.161-167
ISBN 86-7765-008-3

1. Ilhamija
2391302

MUHAMED HADŽIJAMAKOVIĆ

ILHAMIJA

život i djelo

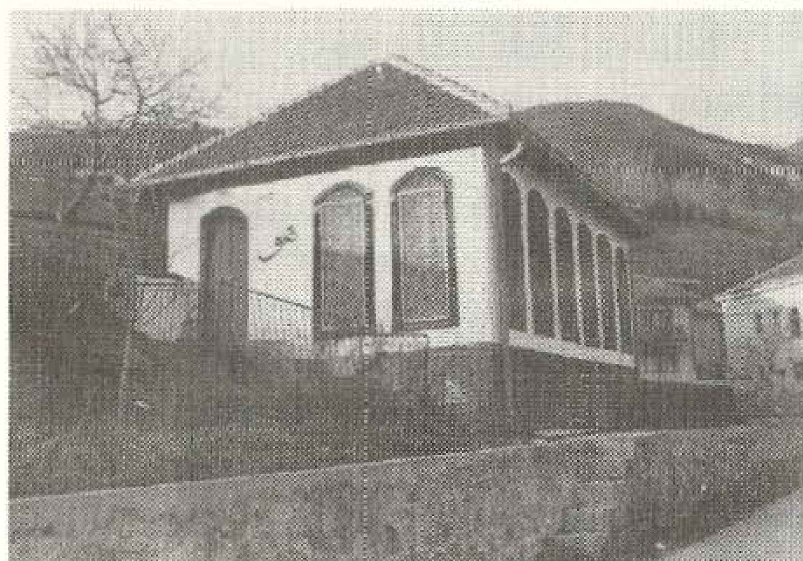
ABDULVEHHAB IBN ABDULVEHHAB
ŽEPČEVI

القلم
El-Kalem
Sarajevo 1991.

UZ OVO IZDANJE

Abdulvehhab Ilhamija (1773-1821) pripada rijetkim stvaraocima koji su pisali na orijentalnim i na narodnom jeziku. Njegovo djelo, s obzirom na jezike na kojima je pisano, može se dosta precizno razgraničiti: ono na turskom i arapskom jeziku pisano je uglavnom po nadahnuću i s vrlo izraženom misaonošću, kod onog na narodnom jeziku vrlo je vidljiva tendencija. Naime, Ilhamija je tipični narodni prosvjetitelj, on i piše, dijelom, na narodnom jeziku da bi ga razumjeli najširi slojevi koji nisu znali orijentalne jezike. Tom svojom poezijom on poučava, opominje, ali i kritikuje pojave u savremenom životu i nosioce vlasti. Zato se iz njegovih pjesama mogu iščitavati društvene prilike vremena u kome je živio. Njegova kritička riječ protiv nepravde, bezakonja, korupcije, neznanja, vjerovatno mu je i presudila: umro je nasilnom smrću, po legendi - zadavljen u travničkoj tvrđavi.

Ilhamija je muslimanski pjesnik s najtragičnijom sudbinom i po tome se pridružuje plejadi svjetskih mislilaca i stvaralaca koji su stradali zbog otvorene kritičke riječi.

Turbe u Potur-mahali u Travniku u kom je mezar Šejh Abdulvehhaba Ilhamije

Njegov tragičan kraj pojačao je ionako značajnu popularnost njegove poezije na narodnom jeziku, i njegove ličnosti za koju se vezuju mnoge legende. On je i do danas ostao u sjećanju naroda kao bogougodnik. Paradoksalno je da je upravo popularnost segmenta Ilhamijinog stvaralaštva na narodnom jeziku bacila u sjenu Ilhamiju pjesnika na turskom i arapskom jeziku. Zapravo, manje je poznato,

manje isticano da je Ilhamija mnogo značajniji pjesnik na ova dva jezika, a da mu je djelo na narodnom jeziku slabiji dio opusa.

Njegov *Divan* na turskom jeziku sa šezdeset pjesama čini uglavnom mistična poezija. Ilhamija se inače kreće u okvirima tradicionalne kozmogonije razvijajući, na primjer, misli o mikrokozmu i makrokozmu, ili o zemlji, vodi, vatri i zraku, koji su i za Ilhamiju *materia prima.*

Ilhamija se u ovoj poeziji potvrđuje kao derviš solidne naobrazbe, posebno u orijentalnim jezicima. Znao je perzijski i mnoge pojmove iz ovog jezika i kulture uključivao u svoje stihove.

Mada je Ilhamija pretežno zaokupljen apstraktnim idejama i pojmovima, u njegovoj poeziji, kao i u proznom djelu na turskom jeziku *Tuhfetu-l-musallin ve zubdetu-l-hašiin,* osjeća se tlo i dah Bosne. Tako, u jednoj pjesmi koja tematizira pluralizam i složenost svijeta, kaže:

Netko je Arap, netko stranac...,
Netko je Turčin, netko Bosanac,

vidi, dakle, etničku različitost i posebnost bosanskohercegovačkih Muslimana.

Iako život i pojave u njemu posmatra kroz vizuru religijskog, Ilhamija nije isključiv. Dapače, on je dosta širok i u odnosu prema drugim religijama, čak se zalaže za integritet nemuslimana monoteista.

Ilhamijina popularnost u puku prenijela se i na pojačan interes istraživača. Prvi je s Ilhamijom upoznao širu javnost Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak u drugom svesku *Istočnog blaga* (Sarajevo, 1897) objavivši pet Ilhamijinih pjesama i jednu kasidu pod drugim imenom. Donoseći nekolicinu alhamijado pjesnika Kapetanović je istakao ulogu derviša u širenju ilahija na narodnom jeziku pa je preporučio da bi neko „to blago sabrao i na svjetlo izdao". Nešto više o Ilhamiji rekli su Vladimir Ćorović i šejh Sejfudin Kemura u djelu *Serbocroatische Dichtungen bosnischer Moslims* (Sarajevo, 1912). Neposredno pred drugi svjetski rat o Ilhamiji je nove podatke iznio Mehmed Handžić.

Veće zanimanje za Ilhamiju javlja se u novije vrijeme. Posebno je značajan prilog Kasima Dobrače koji je pronašao njegovo prozno djelo na turskom jeziku

Tuhfetu-l-musallin ve zubdetu-l-hašiin, i objavio poduži tekst u *Analima GHB* 1974. godine. Šteta je što ovaj Ilhamijin rad nije integralno preveden, jer se i iz fragmenata vidi da to nije samo vjerski priručnik nego i refleksija o životu i njegovom smislu.

Muhamed Ždralović je, također u *Analima GHB* (1978), objavio Ilhamijinu idžazetnamu, koja nam pomaže u rasvjetljavanju nekih elemenata iz pjesnikovog školovanja.

Ilhamijina poezija na narodnom jeziku objavljivana je u mnogim radovima a najpotpunije je zastupljena u *Hrestomatiji bosanske alhamijado književnosti* Abdurahmana Nametka (Sarajevo, 1981). Mnogi književni kritičari i historičari književnosti citirali su i komentirali Ilhamijine pjesme, a najviše *Čudan zeman nastade* kao najkarakterističniju njegovu buntovnu pjesmu. Ilhamijin život i djelo inspirirali su našeg književnika Rešada Kadića da napiše kraći roman *Ilhamijin put u smrt*, koji je doživio dva izdanja.

Napor Muhameda Hadžijamakovića, čiji su rezultati pred nama, dalji je prim-

jer privlačnosti Ilhamijina djela. Ova knjiga značajna je dvojako: 1) prvi put prezentira se kompletna poezija na narodnom jeziku, što je već po tome preporučuje i 2) također prvi put se predstavljaju Ilhamijine pjesme na turskom jeziku. Tek iz ovako komponiranog djela može se sustavnije i meritorno suditi o vrijednosti Ilhamijine poezije. Ona sada čeka svoga kritičara.

Izdavač

[illegible]

ABDULVEHHAB IBN ABDULVEHHAB ŽEPČEVI ILHAMI

O životu Abdulvehhab Ilhamije, jednog od najplodnijih muslimanskih pjesnika na razmeđu XVIII i XIX vijeka, više nam govori njegovo djelo nego oskudni biografski podaci. Pa i ono samo pruža neke elementarne podatke, a mnogo toga ostaje u sferi pretpostavke.

Rođen je u Žepču 1187/1873. kako sam navodi u svom proznom djelu na turskom jeziku *Tuhfetu-l-musallin ve zubdetu-l-hašiin* (Dar i poslastica onima koji se klanjaju Bogu). Tu doslovno kaže: „... viladetim bin juz seksan jedi" (datum moga rođenja je 1187). Navodi i svoje puno ime: Abdulvehhab b. Abdulvehhab, što znači da mu se i otac zvao Abdulvehhab. Tarih na njegovom nišanu ispisan je sa: Sejjid el-hadž Vehhab, a na prepisu njegova divana stoji: Šejh el-hadž es-sejjid Abdulvehhab Ilhami-baba

Bosnevi. Nazivi sejjid i baba pridodati su mu kao počasni, a ozna-čavali su učena i štovana čovjeka.

U djetinjstvu je ostao bez roditelja, što opet doznajemo iz njegovog stiha:

Majke nemam a pedera (oca) ne pamtim.

Podaci o Ilhamijinom školovanju su dosta šturi. Profesor Kasim Dobrača je otkrio gore pomenuti priručnik, a Muhamed Ždralović idžazetnamu (diplomu) iz kojih je vidljivo da se školovao u Žepču, Tešnju i Fojnici. Na početku tog djela navodi da mu je profesor bio Elhadž Kerimi (Hadžićerimović ili Hadžićerimić). O njemu, međutim, nemamo nikakvih podataka.

U Žepču su u XVIII stoljeću, uz Ferhadiju džamiju, djelovali mekteb i medresa, radili su sve do pred drugi svjetski rat. Na medresi je bio profesor Hadži Abdullah ef. Karahodža, koji je 1740/41. spjevao na narodnom jeziku pjesmu *Bošnjakuša*. Znamo još da je umro 1766. godine. U poslovima ga je zamijenio sin mu Hadži Ahmed ef. Karahodža, koji je i njegovu pjesmu proširio sa još 17 strofa.

I otac i sin bili su veoma štovani u

svom kraju, a njihova pjesma popularna. Kako je Ahmed ef. Karahodža bio jedini poznati teolog u vrijeme kad je Ilhamija dorastao za školovanje, sasvim je moguće da mu je on bio profesor.

U tešanjskoj medresi profesor mu je bio Abdullah Čankari el-Ensari. Kod njega je Ilhamija slušao fikh, hadis i tefsir, što se vidi iz diplome koju mu je potpisao ovaj profesor.[1]

Što se tiče njegovog obrazovanja u tesavvufu, dugo je bilo sporno da li mu je šejh mogao biti Abdurahman Sirrija. Naime, donedavno se operiralo pogrešnim datumom rođenja ovog šejha, sa 1785. godinom, što je, razumljivo, isključivalo mogućnost da mu je mogao biti učitelj neko 12 godina mlađi od njega. Međutim, iz kronograma što ga je nakon Sirrijine smrti spjevao njegov sin Šakir, vidi se da je rođen 1775. godine.[2] I nepoznati pjesnik napisao je na perzijskom jeziku tarih koji glasi:

---

1) Rukopis se nalazi u Orijentalnoj zbirci JAZU u Zagrebu i zaveden je pod brojem 720 7-a.

2) Salih Trako: „Kronogrami sarajevskog muftije Muhamed Šakir efendija Muidovića", *Anali GHB*, knj. I, Sarajevo, 1972, str. 63-64.

Kada je doživio 74 godine, čuo je
poziv
i odazvao se Božijoj naredbi. Čuj ti
novost
koja se dogodila u noći rebiulahira
uoči nedjelje, u trećem satu.
Čuj puni tarih o tome: 1263.

Dakle, što se tiče godina, Sirrija je mogao podučavati Ilhamiju u tesavvufu. Postoji pretpostavka da je to mogao biti i čuveni šejh Husein-baba Zukić, i on i Sirrija djelovali su u XVIII stoljeću u Fojnici. Ali, pošto je Husein-baba umro 1800, vjerovatnije je da je Ilhamiju u tesavvuf uvodio Sirrija.

Očito je da je Ilhamija bio veoma ambiciozan i da je i sam mnogo radio na svom obrazovanju, posebno u oblasti tesavvufa. I svojim stihovima upućuje nas na takav zaključak:

Nisam čitao pjesme i stihove, nisam
učio metriku,
počeo sam da nižem ove melodije, to
je posebna pažnja i dar od Boga.
Melodiju i metar postigao sam
govorom,
a mjerilo uz Božiju pomoć.

Djeca smo Uvejsa i Hidra,
od Milostivog je došla uputa.
Talkin sam uzeo od Hidra, prije nego sam stigao do Bejtullaha.
Uputu sam našao dobrotom moga šejha,
dopro sam do njegove pomoći.

Ovo su stihovi iz pjesme s naslovom: *Ovaj rob je Njegovo stvorenje.* Ilhamija je inače smatrao da je njegov pjesnički dar od Boga, otud i naziv ilhami - nadahnuti. Ilhamija veoma cijeni svoje profesore i priznaje im zaslugu za obrazovanje koje je stekao:

Ulemi priznajem prednost i čast
Jer od njih potiče moje znanje,
A učiteljima tesavvufa pripada svako dobro za stupanje u tarikat.

Sličnu misao varira i u ovim stihovima:

Lijepo se odnosi prema učenim ljudima,
a budi pokoran šejhovima.

Ilhamijino djelo govori nam mnogo i o vremenu u kome je nastalo. A to je razmeđe XVIII i XIX stoljeća, vrijeme kada je Osmansko Carstvo u dubokoj krizi. U Evropi se zbivaju značajne političke, kul-

turne i prosvjetne promjene, a Turska pokušava da se približi tim novinama uvođenjem reformi, administrativnih i vojnih. Te reforme negativno se odražavaju na Bosnu, koja je u ovom vremenu veoma značajna granična zona Carstva prema Zapadu. Bosna toga vremena ekonomski je veoma islabljena čestim ratovima, a i epidemijama sa značajnim žrtvama. U političkom smislu stanje je takođe loše. Plemstvo i janičari opiru se reformama jer njima gube privilegije. Otpori centralnoj vlasti su veoma izraženi čak i direktnim pobunama. U situaciji kad je uprava iz Istanbula oslabljena, i kad joj se vlastodržci opiru, nastaje stanje anarhije, bezvlašća, nezakonitosti, korupcije, svih zala koja dolaze u ovakvim kriznim vremenima. U takvoj situaciji najviše ispaštaju seljaci bezemljaši i sirotinja, koja čini pretežan dio stanovništva. Školstvo i obrazovanje su na niskom stupnju, a takvo stanje upravo odgovara vladajućem sloju.

Pa i u takvim vremenima javljaju se hrabri i pametni koji svojom riječju pokušavaju da izmijene stanje. Jedan od takvih je i Ilhamija. On svojom pjes-

ničkom riječju, naročito na narodnom jeziku, razotkriva svu bijedu svoga vremena, iznosi nepravde i zahtijeva borbu protiv nasilja. Veoma je zanimljivo da osoba koja pripada ulemi vrlo oštro kritikuje vjerske velikodostojnike kojima spočitava fanatizam i konzervativizam. Jednom riječju, ustaje protiv neznanja i nasilja kod duhovnih i svjetovnih predstavnika vlasti:

O pametni! Ne čudi se ovom nasilju!
Gdje je pravednost? Gdje su vrline u ovom času?
Ćud ovog vremena nadvladavaju zla,
Samo jedan tren oka stane, vrijeme ode,
Znaci da je kraj svijeta.
Uzrok da postane mjesto poteškoća i brige
Ne žalosti se! Ima i drugih manjkavosti
Hajde! Na kraju će i ovaj svijet dotrajati.

U istoj pjesmi pjesnik dalje kaže:

Ono što rade nasilnici sve će propasti
Ne gubi vremena sa ovim ljudima.
Stupi iskreno uz Ilhamiju. Ne kvari!

ili

Ove spletke i nesreće dovode do
uništavanja
Zbog suprotstavljanja propisima.
Koliko savršenih u ovim spletkama
bude osudjeno radi potvore.

Ilhamija je duboko osjećao patnje svojih sunarodnika i bunio se protiv zla, a sam je bio siromašan ali ne i nezadovoljan svojim stanjem:

Majke nemam a pedera ne pamtim
Što sam fakir i sirota ne velim.

Sličnu misao varira u još jednoj pjesmi

Našao je svoj konak u izreci:
Siromaštvo je moj ponos.

Po svom načinu života, po pravičnosti i postojanosti u odbrani dobra, Ilhamija je stekao mnoge neprijatelje kojima je smetao njegov veliki autoritet koji je uživao u narodu. Zato su nastojali svim sredstvima da ga onemoguće u njegovom djelovanju i propovijedanju. A on je uporno istrajavao na svom putu. Savjetovao je da se traži znanje, da se radom i trudom stiče, tražio red i disciplinu. Kako je i sam bio asketa, znao je savjetovati krajnju strpljivost i zadovoljstvo sa ma-

lim:

Uči i ispravno shvataj!
Što manje jedi i pij, a pred zoru moli,
Budi zadovoljan bilo malo ili mnogo.
Zadovolji roditelje.
Stalno uči, studiraj tesavvuf,
Kad dopreš do istine, opet traži
istinsko znanje.

Ilhamiji kao da nikad nije dovoljno truda oko sticanja znanja, i to se u njegovom djelu često provlači kao savjet:

Ustraj u sticanju znanja
Nek ti svaka stvar bude jasna.
Svi sitni prohtjevi nek su ti vidljivi
Znaj da je najplemenitiji čovjek
Udalji li se od svojih grijeha.
Budi savjestan, čuvaj se zaborava
Ako budeš pametan nećeš biti dijete.

U svom bogatom životnom iskustvu susretao je različite ljude, pa je u jednoj pokušao da napravi malu karakterologiju:

Neko je neuk, neko učen
Neko šaren, neko posti
Neko na sebi nema košulje
Na nekom svila i samur ćurak.
Neko nosi lahur i serah,
Neko je go, ne želi ništa

Neko stalno traži ugledne,
Neko stalno traži ljude.
Neko stalno želi slavu
Neko skromno ide.
Neko kaže ja sam taj i taj
Neko se čuva i kaže nisam ništa.
Neko stalno učeno govori,
Neko ne govori i šuti.
Neki se smiju, neki plaču,
Neki su strpljivi, neki se žale.
Neki trpe siromaštvo i poteškoće,
Neki uživaju u dobru i bogatstvu.
Neki stalno pridaju važnost poslu
Neki se odriču i traže spokojstvo.

U Travniku je, pred kraj Ilhamijinog života, namjesnik bio Dželaluddin-paša. U početku je pjesniku ovaj paša izgledao pravedan i dobar, pa ga je u jednoj pjesmi i hvalio:

Dželal paša je čisti tvoj rob,
nastoji da bude pravedan.
Gazijo! Hudoj Bosni ti si sada dat
Džellalova sablja Tvoj je dar.
Ti si taj koji pruža pomoć.

Ubrzo je, međutim, nestalo iluzija o pravičnosti ovog namjesnika i Ilhamija oštro i otvoreno ustaje protiv njegovog načina vladanja. Poltroni, koje svaka vlast ima uz svoje skute, dojavljivali su

paši šta Ilhamija govori, pa je ovaj namjesnik pozvao pjesnika u svoj konak. Ilhamija se iz Žepča u Travnik uputio pješice i posteći, a predosjećajući loš završetak na odlasku se oprostio od ukućana i prijatelja.

Ostaje u sferi pretpostavke šta se zbivalo u Travniku: da li je Dželal-paša lično primio Ilhamiju, da li je razlog ovog poziva, i kasnijeg stradanja, bila njegova oštra osuda vladajućeg sistema, ne zna se. Legenda, koja, naravno, ostavlja i dalje mogućnost za korekciju, kaže da je Ilhamiji bilo ponuđeno da se odrekne svojih pjesama a kad to nije htio, da je udavljen u travničkoj tvrđavi. Ova legenda, dalje, navodi kao neposredan razlog ovako nesretnog pjesnikovog kraja njegovu pjesmu na narodnom jeziku **Čudan zeman nastade:**

Čudan zeman nastade
Sve zlikovac postade.

Već takata nestade,
Zlo nam svako postade
Dobrih ljudi nestade.
Krivda pravdu zamela
Pa se pravda umela.

S posebnom kritičnošću Ilhamija posmatra predstavnike uleme kojoj je i sam pripadao:

Nasta čudna ulema

Đoja rade i uče,
Ali sami sebe muče
Ne idu pravo ni hoće.

Ne ostavlja pošteđene ni vezire i paše, ali ne uopćava i malo je oprezniji:

Svi veziri pravo sude
Pa i paše dobro bûde
Al murtati krivo sude.
I kod paša ima ljudi
Ko je dobar vrlo hudi
Kad je više zlijeh ljudi.

Pretpostavlja se da je ovo jedna od posljednjih ako ne i posljednja Ilhamijina pjesma.

Vijest o Ilhamijinoj smrti primljena je i s revoltom i s tugom. Otud je ovako tragičan kraj popularnog narodnog prosvjetitelja, narodnog tribuna, porodio mnoge legende u kojima je lik Ilhamije ostao da svijetli do dana današnjeg.

Ilhamijina tragična smrt našla je odraza i u književnosti. M. Ždralović je u jednoj medžmui u biblioteci Kairskog

sveučilišta pronašao pjesmu anonimnog autora na turskom jeziku[3]:

U Bosnu dodje Ali Dželal[4]
Cim dođe posta ohol
Pobi mnoge ljude, ote mal
Mnogi zaplakaše, a ucviljeni
„ne potrajalo" govoriše.
Molbu ucviljenih uzvišeni Bog usliša
Tih dana mu uze dušu Zul-Dželal.
Rekoše: „Naša je to želja
O plemeniti Bože!...

U Kronici Muhameda Enveri Kadića[5] navodi se tekst levhe koja je bila u Ilhamijinom turbetu. To su stihovi koje je ispisao pjesnik Arif 1277/1860/1. godine. S obzirom na vrijeme u kome su stihovi nastali, njihov autor mogao bi biti šejh Arif Sidki Kurt, koji je također pripadao nakšibendijskom derviškom redu.

---

3) Muhamed Ždralović: *Anali GHB*, knj. V-VI, Sarajevo, 1978, str. 127-143.

4) Dželal-paša je postavljen za bosanskog namjesnika 20.12.1819. i obavljao je tu dužnost do 29.11. 1822. godine. Umro je naprasno. Legenda to povezuje s Ilhamijinom tragičnom smrću i kaže da je nakon toga paša bio stalno potišten, ubrzo se razbolio i naprasno umro. Njegovo turbe i danas se nalazi na ulazu u Travnik.

5) Muhamed Enveri Kadić: *Kronika*, sv. XIX, str. 328.

Pjesma posvećena Ilhamiji glasi:

Kakvu sam vječnu blagodat našao,
pomozi care Ilhamija!
U tekiji postadoh sićušan, moje stanje
se ustali.
Zadivio sam se stanjem svijeta,
pomozi care Ilhamija!
Posmatrajući ove noći, iskušenja
nasilja odbacio sam ustranu.
Vidio sam čistinu kretanja, pomozi
care Ilhamija!
Onaj koji napaja, postavio je sto u
hakikatu.
Napisao sam se pićem ljubavi,
pomozi care Ilhamija!
Došavši u njegovu tekiju Arif posta
sluga sa potpunom iskrenošću.
Vraćajući se ostvario sam sve želje i
nade, pomozi care Ilhamija.

Prvi Ilhamijin grob bio je u turbetu nedaleko od bivše željezničke stanice i bivše bolnice u Travniku. To turbe postojalo je do 1959. kada je porušeno radi regulacije toga kraja. Njegovi posmrtni ostaci sa nišanima preneseni su u turbe u Potur-mahali. Na uzglavnom nišanu, koji ima derviški turban, uklesani su stihovi na turskom jeziku:

Uzglavni nišan sa kronogramom
Šejh Abdulvehhaba Ilhamije

On (Bog) je vječno živ!
U času kad je u vječnost preselio
Ostadoše u tuzi njegovi prijatelji.
Sebi je otvorio vrata Božije milosti i
perivoja rajskog.
A primjer mu se nije mogao naći u
njegovo vrijeme.
Zlonamjerno su ga obijedili mnogi
lašci.
Kada je njegovom nježnom životu
prispjela jesen
Ispio je smrtnu čašu Kevsera
I umro je mučeničkom smrću
Sejjid hadži šejh Vehhab.
Godine 1237/1821/2.“

ILHAMIJINI RADOVI

TUHFETU-L-MUSALLIN VE ZUBDETU-L-HAŠIIN (Dar i poslastica onima koji se klanjaju Bogu) je kraće djelo na turskom jeziku (54 lista) vjerskodidaktičkog karaktera, a govori o namazu, pobožnosti općenito i o lijepom vladanju. Djelo je napisano 1801, a pronađeno je u Tešnju i ustupljeno Gazi Husrev-begovoj biblioteci gdje se i danas nalazi pod brojem 4509.

Djelo je podijeljeno na uvod *(mukaddima)*, tri poglavlja *(bab)*, završetak *(hatima)*, oporuka i savjeti *(vesaja)* te dodatak savjetima *(zejli vesaja)*. Od sličnih djela iste namjene razlikuje se i po sadržaju i po sistemu obrade tema. Ovakvi priručnici inače se pišu šablonski, ograničeni na formalističko tumačenje pojedinih pitanja, na primjer: imanski šartovi (temeljne istine vjere) i islamski šartovi (temeljne dužnosti vjere). Ovdje se, pored glavne teme o namazu, govori o osnovnom načelu islams-

kog vjerovanja *(kelimei šehadet i tevhid)*, o lijepom vladanju vjernika te o moralnom uzdizanju čovjeka u islamu.

Sve ove teme date su dosta opširno. Pisac se ne zaustavlja na opisu i izlaganju vjerskih propisa i dužnosti formalno, nego baca težište na vjerski i moralni značaj tih dužnosti. A kad govori o odgoju ljudi, njihovim slabostima i propustima, nastoji da to objasni prirodom čovjeka, psihološkim faktorima, naravno, u granicama onovremenog shvatanja.

Ono što je najbitnije kao metod rada, sva pravila, propisi i savjeti prispodobljeni su stvarnim prilikama, realnim uslovima savremenog života. Tako nam ovaj priručnik na izvjestan način daje i sliku vremena u kome je i za koje je pisan.

U prvom poglavlju, o namazu, kaže da je ta molitva majka svih ibadeta *(ummu-l-ʿibadat)*, dakle najuzvišenije bogoslužje, a da je njegovo izvršavanje povjereno najsavršenijem biću - čovjeku.

Svoja razmišljanja o čovjeka izlaže ovako: Božjom voljom čovjek je sazdan od četiri elementa, dakle od onoga od čega je sačinjen cio materijalni svijet. Od svega što se nalazi u kozmosu ponešto je

i u ljudskom organizmu. Čovjek je najsavršenije stvorenje radi koga je sve ostalo stvoreno, pa je stoga njegova odgovornost velika što potkrepljuje kur'anskim riječima: *Zar ne vidite da je Allah potčinio i uredio u vašu korist sve što je na nebu i na zemlji* (sura Lokman, 20). Zato nemarne treba upozoriti i uputiti ih u to da je čovjek sposoban da primi i izvrši sva zaduženja i propise što ostali materijalni svijet nije. Ljudima treba kazati kad čine zlo i griješe da to ima negativan odraz na cio ostali svijet, i obrnuto.

Dalje navodi da je priroda čovjekova uslovljena elementima od kojih je sazdan pa otud i njegove naravi: hladnoća, toplina, vlažnost i suhoća. Izlaže, zatim, u čemu se manifestira svaka od tih naravi, u čemu je njihova korisnost, odnosno štetnost. Čovjek je „mali svijet", koji u sebi, u mnijaturi, ima sve ono što ima i kozmos. A oni su slični i autor navodi oko stotinu primjera te sličnosti. Na primjer, što je u kozmosu sunce i mjesec i njihovo kretanje, to je u čovječijem tijelu duša i njeno kretanje; na nebu zvijezde, u čovjeka oči; što je na nebu oluja to

je u čovjeku nasilje; na nebu je svjetlo, kod pravog čovjeka vjera; kad se zemlja iskopa poteče voda, kad se čovjek posiječe poteče krv; na zemlji se javljaju zemljotresi, u čovjeka groznica, uzbudjenje: što je na zemlji pomrčina to je kod čovjeka neznanje, itd.

Ideja o čovjeku kao mikrokozmosu preuzeta je iz grčke filozofije i našla je mjesta kod mnogih sufija, pa i kod Ilhamije. On tako veli: „Zato čovjeka, kao najsavršenije Božije biće, treba poštivati i ne smije se ubijati, jer iz toga nastaju teške posljedice i neredi". Zanimljivo je da Ilhamija zahtijeva poštivanje ljudskog integriteta nezavisno od toga je li vjernik ili nije, i one što ne vjeruju ne smije se zlostavljati. On se zalaže za bogomolje drugih vjeroispovijesti i smatra da njihovo rušenje ili nepoštivanje izaziva kod nemuslimana odium prema muslimanima i vlasti općenito.

U drugom poglavlju Ilhamija tematizira višu svrhu i korist od namaza, odnosno nagradu koja slijedi pravom vjerniku. A u trećem opominje grešnike koji ne obavljaju vjerske dužnosti i prijeti im kaznom.

U završnom dijelu *(hatima)* govori o moralnom dobitku za skrušeno obavljanje molitve, suštini duše, o pravilnom učenju *Kur'ana* te svemu tome pridodaje savjete. Pod naslovom *Tenbih* (važna opomena) između ostalog kaže: „U one koji ne znaju svoj ilmihal i koji ne očituju pravilno osnovni princip islama, spadaju uglavnom neuki slojevi društva, nemarni koji duhovno spavaju, neuki derviši i derviški otpadnici *(zenadikai dervišan)*, razni gatari i astrolozi, oni koji se bave magijom *(sihir)* i proricanjem budućnosti, kao i oni koji takvima vjeruju."

Pod naslovom savjeti i oporuke *(vesaja)* autor daje više kraćih savjeta, na primjer: „O pobožni vjernici! Grijeha se prodjite! Sa svakim imajte lijepe odnose. Podižući i gradeći ovaj svijet *(dunjaluk)* ne rušite onaj budući *(ahiret)*. Ne prihvaćajte navike neznalica i djela nevaljalaca. Ne učite nauku radi zauzimanja viših pložaja. Ne izdvajajte sebe iz redova pravih vjernika pušeći duhan". Itd.

U posljednjem poglavlju Dodatak savjetima *(Zejli vesaja)* autor se ponovo

savjetima obraća vjernicima i to kao da se oprašta i od njih i od ovoga svijeta. Tako, između ostalog, kaže: „Dozivao sam, ti ne gledaš. Kazivao sam, ti ne slušaš. Davao sam pouke, a ti kao da ne vjeruješ. Savjetovao sam, a ti ne primaš. Znaš li okud to? Ne nadaš se da ćeš sutra umrijeti. Haramom si se nahranio, haramom se obukao. Ne držeći se reda i pravde postao si nasilnik". *A Bog neće izvesti na pravi put nasilnike.* (sura Al-An'ām, 144).

Dalje kaže: ulemu kvari i kalja zavidljivost. Visoke službenike kvari nasilje. Gospodu oholost, imućne ljude njihov imetak, siromašne njihovo siromaštvo, trgovce pohlepa, hadžije njihova titula, seljake kvari i vodi na stranputicu neznanje, žene kvari nakit, momke njihov mangupluk, učenike lijenost, pobožne licemjerstvo...

I, opraštajući se od čitaoca: „Ja više nemam strpljenja. Ne mogu da čekam. Pun sam osjećajnosti, ne mogu izdržati. Datum mog rođenja je 1187/1773. godina. Na času smrti napomeni mi šehadet da ne bih otišao na onaj svijet bez imana. Zatvori mi oči, neka se niko mene ne

prestraši. Neka imami nemaju poteškoća i uznemirenja. Neka tijelo ne poprimi zadah raspadanja zbog dugog zadržavanja. Neka braća ne vide tegobu i bol. Lijepo i brzo sve dovršite (oko moje opreme) da vjernici nemaju nikakve tegobe ni dosade zbog mog sahranjivanja". Zatim spominje imena svojih sinova: Muhameda, Emina i Halila kao i svoju tešku glavobolju.

U prozi je Ilhamija još napisao kraći ilmihal na narodnom jeziku. To je islamska početnica za djecu pisana popularno a u narodu je poznata kao *Ilmihal hadži-Abdulvehhab-efendije*. Kao i njegove pjesme, i ovaj se ilmihal mnogo prepisivao i tako se širio krug njegovih čitalaca. Ovaj katehizis ima 31 list formata 16,5x12 cm, a jedan primjerak prepisa nalazi se u Gazi Husrevbegovoj biblioteci pod brojem 2929.

Građa ovog priručnika raspoređena je ovako: navodi 54 farda ili šarta koje svaki vjernik mora znati, vjerovati i izvršavati. Iza toga slijede upute šta valja a šta ne treba učiniti, šta je lijepo a šta nije, te završava izjavama i željama uglednih ljudi koji kazuju šta najviše

vole. Ilhamija za sebe kaže: „I još ovaj fakir veli i ja troje najviše volim: učenicima ders dati, vaz učiniti i turkinju pravu pod nićahom vidjeti".

Postoji pretpostavka da je Ilhamija napisao još dva prozna djela. Naime, Osman Asaf Sokolović u jednom tekstu u *Gajretu* navodi da je Glavni odbor ovog društva 1933. godine zaključio kako treba sakupljati materijale iz naše kulturne ostavštine.[6] U vezi s tim zaključkom, Derviš Buturović, kadija iz Konjica, sabrao je nekoliko zanimljivih dokumenata, među njima i rukopis u kome su uvezana tri djela: *Sarf* (gramatika arapskog jezika), *Bosansko-turski rječnik sa razgovorima* i *Ilmihal hadži-Abdulvehhaba*. Sva tri rukopisa prepisao je 1218. godine Ibrahim, sin Fazlin, iz Konjica. To je ujedno treći poznati primjerak ovog Ilhamijinog rada. Sokolović u svom članku pretpostavlja da je autor sva tri rukopisa jedan čovjek: „Iz gornjeg razabiremo da je Abdulvehab Žepčanin pisac Ilmihala, a vrlo je vjerovatno i rječnika i sarfa, što

6) Osman Asaf Sokolović u članku u *Gajretu* broj 198, Sarajevo, 1933. godine.

se do sada nije znalo". Ova bi pretpostavka mogla imati osnova prije svega zato što je tekstove prepisao jedan čovjek, što je Ilhamija učio u Fojnici, a ovo mjesto je bilo dosta povezano sa Travnikom, Žepčem i Konjicom, gdje je Ilhamija bio poznat i poštovan. Zatim, Ilhamija je stalno insistirao na potrebi učenja i važnosti nauke. Kako široke mase nisu znale orijentalne jezike, nije isključeno da je Ilhamija napisao gramatiku arapskog jezika i rječnik da bi olakšao učenicima rad.

Treće Ilhamijino djelo je *Divan*. U gazi Husrevbegovoj biblioteci nalaze se tri rukopisna primjerka ove zbirke, a zavedeni su pod brojevima 3025, 3056 i priv. broj 51. Prva dva su istovjetna, razlikuju se samo po formatu. Rukopis pod brojem 3025 ima 44 lista formata 15x10,5. U ovom primjerku nedostaje posljednji list na kome su dijelovi dviju pjesama. Prepisan je 1259/1843. i nema nikakvih podataka u čijem je vlasništvu bio. Drugi je primjerak pod brojem 3056 ima 37 lista, 18x12. U ovom primjerku *Divana* su četiri pjesme na arapskom, 13 na narodnom i 40 na turskom jeziku.

Posljednja upisana kasida u ovom divanu nema *šah-bejta* (stih sa pjesnikovim imenom), pa je to navelo Kasima Dobraču da posumnja u autorstvo Ilhamijino. Međutim, sudeći po stilu i jeziku, ova je kasida vjerovatno Ilhamijina. *Šah bejt* je mogao izostaviti prepisivač, ili je, možda, naknadno dopisao i ovu pjesmu pa izostavio ime pjesnika. U prilog ovoj pretpostavci ide i činjenica da prepisivač nije uvrstio nijednu pjesmu drugog autora, pa što bi to činio s ovom kasidom.

Treći primjerak Ilhamijinog *Divana* nije posebno uvezan nego se nalazi u jednoj medžmui sa poezijom drugih pjesnika. U biblioteci je ovaj primjerak zaveden kao „Medžmua Sirri i Ilhami". Tu su u početku neke pjesme Abdurahmana Sirrije, zatim Muhibbije, Ummara, Junusa, Mesuhija, Mijazije, Jusufa, Ruždije, Lutfije, Izzeta, Sinanija, Mejlije, Džemalije, Ramiz-paše, Sezaije, Ešrefa, Ismail Hakkije, Kaimije, te Ilhamijin *Divan*.

Medžmua ima 82 lista, 28x18, prepisana je 1256/1840. Sam Ilhamijin *Divan.* ima 37 stranica i sadrži 69 pjesama. Među ovim pjesmama ima 16 kojih

nema u navedena dva primjerka, ali su i izostavljene neke pjesme koje sadrže ranije pomenute dvije zbirke. Ukupno ima četiri na arapskom, 13 na narodnom jeziku i 52 pjesme na turskom jeziku.

Medžmua je iz zbirke porodice Hadžiahmetovića iz Fojnice, odnosno Visokog.[7] Ta porodica potiče od Ilhamije, i ona je prenosila ovu medžmuu s koljena na koljeno. Zbirka je preuzeta za GHB od Abdulkadira Hadžiahmetovića 1979. godine, derviša visočke tekije koji ju je vjerovatno čuvao radi učenja ilahija u tekiji.

---

7) Po predaji, koja se održala u porodici Hadžiahmetovića, Ilhamija je imao još sina Mula Hašima, koji je živio u Fojnici. Mula Hašim je imao četiri sina: Abdulvehhaba, Ragiba, Ejuba i Rasima. Hafiz Abdulvehhab je imao tri sina: Ishaka, Ismaila i Hašima i dvije kćeri: Hafizu i Eminu. Ismailova tri sina: Nusret, Abdulkadir i Halim su još živi. Hašimov sin Mahir je takođe živ. I po ženskoj lozi ima živih Ilhamijinih potomaka. Ilhamijina unuka Ćelebija Čohadžić bila je udata za Mehagu Salihagića koji je imao sina Edhema, a ovaj četiri sina: Mehmeda, Halida, Tajiba i Ibrahima, svi živi.

Gotovo svi Ilhamijini potomci su imali vjersko obrazovanje, iako se svi nisu bavili tom profesijom.

Svi Ilhamijini radovi mogli bi se podijeliti u dvije tematske cjeline: didaktički, poučni, i misaoni, mistički. Prozni radovi pripadaju uglavnom ovoj prvoj grupi. U njima je primaran savjet, pouka, uputa, a tek uz tematiziranje vjerskog nauka autor razmišlja o čovjeku i smislu njegovog ovozemnog života. U ovu grupu spadaju i njegove pjesme na narodnom jeziku.

Ilhamija je tipičan narodni prosvjetitelj, njegova nakana je da stalno poučava djecu i šire slojeve i zato im se obraća na njima razumljivom narodnom jeziku. Njegova pouka kreće se od savjeta o ponašanju u svakodnevnom životu do uputstava u činjenje djela kojima će se „zaraditi" za bolji život na onom svijetu.

Iz ovih tekstova, posebno poezije, možemo doznati dosta i o vremenu u kome je Ilhamija živio. Rekli smo već da je to teško vrijeme u kome su došle do izražaja mnoge slabosti vladajućeg sistema. Ilhamija to sve vidi i reagira kri-

tičkom riječju, savjetom, opomenom. S podjednakom kritičnošću on posmatra slabosti i mane kod puka i mjesnih vlastodržaca, a ne štedi ni paše ni vezire. Njegova je riječ najčešće odmjerena do granice da ne pozlijedi, samo je ponekad veoma oštra i sasvim konkretna, kao na primjer u pjesmi *Čudan zeman nastade*.

Ilhamija je vjernik koji u vjerovanju vidi sve: stoga je za njega jedini način da se stanje promijeni nabolje u pridržavanju vjerskih propisa i obavljanju dužnosti. Ako bi se čovjek okrenuo Božijoj riječi i djelovao u ime Boga, nestalo bi zala i nevolja. Ilhamija je živio takav život i zato je imao moralno pravo da govori što je govorio, da savjetuje, opominje, kritikuje. I zato je do danas ostao njegov lik svijetao u narodnoj predaji, a njegova poezija, kao izraz njegovog shvatanja života, i danas je razumljiva i rječita.

Ilhamijina poezija na arapskom i turskom jeziku nije imala tendenciju kao ona na narodnom, nije pisana u konkretnu, didaktičku svrhu. To je uglavnom mistička poezija koja je teško prohodna i razumljiva onome koji nije upućen ne

samo u terminologiju nego i tematiku ove vrste pjesama. Ovdje se Ilhamija iskazuje kao mnogo bolji stvaralac, očito je da je pisao po nadahnuću ne opterećujući se željom da ga svako razumije.

Do sada nije pronađen nijedan autograf Ilhamijinih djela. Sve što je sačuvano, i proza i poezija, rasuto je po medžmuama ili sakupljeno u zasebne knjige. Kako je bio veoma popularan, njegova djela su mnogo prepisivana i kao što se dešavalo svim djelima koja su na taj način prenošena, ima dosta neujednačenosti i različitih verzija.

U nekim pjesmama veoma je vidljiv rukopis prepisivača. Bilo je među dervišima, poklonicima Ilhamijinim, neukih i netalentiranih, koji su ponegdje nešto mijenjali, dodavali ili oduzimali. Negdje se može utvrditi šta je to tuđe, a negdje smo u dilemi je li pojedini stih ili izraz autentičan ili nije.

Ima i stihova koji odudaraju od Ilhamijinog učenja, jer se kose sa šerijatsko-pravnim propisima. Tako on u jednoj pjesmi kaže:

Ragbet čini šerijatu
A dost budi tarikatu.

U neke stihove, koji se javljaju kao refreni, sumnja se da su Ilhamijini:

Hajde derviš u tekiju, i
Drž se dobro šejha svog.

Ovih stihova nema u nekim verzijama a sumnja da su izvorni dolazi od toga što Ilhamija nigdje ne glorificira svog šejha, nigdje ni ne pominje ime svoga šejha. Često se kritički osvrtao na derviše i sumnjao u njihovo znanje. Kad govori o dalekosežnom značenju kelimei tevhida sa mističkog stanovišta, kaže da to ne shvata većina derviša i zenadikai der-

višan (derviški heretici). Dakle, kteško je prihvatiti da bi mogao biti Ilhamijin stih: *Drž se dobro šejha svog*, jer i šejh može biti grešnik pošto je ljudsko biće općenito sklono grijehu.

U stihove nesigurne vjerodostojnosti treba navesti i ove:

Ako nećeš derviša iz vire si iziša.

ili

Tko nema svog šejha
Njegov je gospodar satana.

Ilhamijinu poeziju obradili smo prema primjerku *Divana* koji se vodi u GHB pod brojem 3056 i zadržali isti redoslijed pjesama na turskom jeziku i dadali im pjesme iz drugog primjerka, koji je zaveden pod brojem privr. 51, opet po redoslijedu iz te zbirke. Što se tiče pjesama na narodnom jeziku, njih smo izdvojili i, zajedno sa onim koje smo pronašli u drugim izvorima, stavili na početak ovog rukopisa. Mnogi autori koji su pisali o Ilhamiji navode kako je napisao dvadeset ovih pjesama. Dugotrajnim traganjem mi smo našli osamnaest.

U Gazi Husrevbegovoj biblioteci nalazi se jedna medžmua koja se vodi pod

brojem 5939/3. Na kraju te medžue prepisivač donosi pet pjesama za koje kaže da su Ilhamijine. Tri imaju pjesnikovo ime, a spominju se i u drugim izvorima. Sigurno su tri od ovih Ilhamijine pjesme:

1) *Džennet saraj guzel kuća*

2) *Dervišluk je čudan rahat*

3) *Ja upitah svoje duše*

4) *Pisati je velik siklet*

5) *U pamet se ti obuj.*

Pjesma pod brojem 5 je djelo šejha Abdurahmana Sirrije. Pjesma pod rednim brojem 4 ima deset stihova. Muhamed Ždralović je u Orijentalnoj zbirci JAZU u Zagrebu našao jedan kodeks pod brojem 2020 u kome ima više Ilhamijinih pjesama na narodnom i na turskom jeziku. Tu je i alhamijado pjesma pod naslovom Nasihat, a počinje stihom: Pisati je velik siklet. Pjesma ima dvanaest strofa sa po četiri stiha. Svaka strofa završava stihom: Molim vam se učite.

U vezi s autorstvom ove pjesme mišljenja su podijeljena. On bi mogla biti Ilhamijin po tematici, ali kako nema *šah-bejta* ne može se tvrditi. Istina, mnogi prepisivači izostavljali su *šah-bejta*, ali

to opet nije pouzdan dokaz. I sama pjesma ostavlja dilemu. Na primjer:

Daim kašljem i kišem
Sakat rukom sve pišem
Zaif hasta sve pišem
Molim vam se učite.

Prvi i treći stih upućuju na bolesna čovjeka, što je Ilhamija i bio, i više puta je mislio da će umrijeti pa se opraštao od svojih. Drugi stih, međutim, govori o sakatoj ruci, a nigdje se ne pominje ovaj pjesnikov nedostatak. I strofa:

Ja bosanski govorim smijeh
Nit je sevab nit je grijeh
Mlogo nešto ja podnijeh
Ode duša osta mijeh.

Ide u prilog mišljenjima koja odriču Ilhamijino autorstvo u slučaju ove pjesme. Naime, Ilhamija nije nigdje govorio o smijehu i inače je pisao samo o veoma ozbiljnim stvarima.

* * *

Pred čitaocem je Ilhamijina poezija na narodnom i izbor iz poezije na turskom jeziku. Ona će sama najbolje reći o svojoj vrijednosti i o svom autoru.

POEZIJA NA NARODNOM JEZIKU

DŽENNET SARAJ...

Džennet saraj đuzel kuća,
Tko uniđe, eto sreća.

Al' ti radi ovde hodža,
Da hurijam budeš kodža.

Al' još veća vidjet Boga,
Devlet nejma iza toga.

Der ti nađi ovde Njega,
Ašik nek je, to je briga.

Lijep dizar nek ukaže
Muhib olan ovo traže.

Evlijai srcem vide,
Sve najviše rutbe ide.

Kad Ga vide, sebe gube,
Kavgu čine da pogube.

Zira gafil svi su dušman,
Njim je pôbro bio šejtan.

Ilhamiji dost je Rahman
Derviš budi, etme tugjan.

Ako treba tebi ihsan,
Gönul nek je daim bustan.

Zikrullah je tome derman,
Kur'an veli to je iman.

Halik reče ile-l-ihsan,
Tevhid čini, naćeš džinan.

POTLJE BOGA ....

Potlje Boga ne miluj,
A drugog se ti ne boj,
Tko ne traži nije tvoj,
Allah, Allah, aškile ja Hû.

Džehl kufru to je brat,
Ili sjedit il ležat,
Uzmi od mene ti berat.
Allah, Allah, aškile ja Hu.

Gledaj dušu i Boga,
A dun'jaluk neka ga,
Uči kardeš rad Bog,
Allah, Allah, aškile ja Hu.

Devr ne čini nikoga
Ti pogledaj svakoga,
I ne muči nikoga.
Allah, Allah, aškile ja Hu.

Boljeg ništa ne ima,
Da ti znadeđ šta ima,
Govorio bi daima,
Allah, Allah, aškile ja Hu.

Srce vrlo ugrije,
Duša vrlo miluje,
Tebe vrlo opro je,
Allah, Allah, aškile ja Hu.

Grijeh ti đunah ne bude,
Hadži-bajram kad bude,
Da li vidiš šta vide?
Allah, Allah, aškile ja Hu.

Evlijaska merteba,
Od zemlje (je) do neba,
Golema je debdeba,
Allah, Allah, aškile ja Hu.

Ilhamija murekkeb,
Neće ići u mekteb,
Već uzjaše na merkeb,
Allah, Allah, aškile ja Hu.

DERVIŠLUK JE ČUDAN RAHAT

Dervišluk je čudan rahat,
Nemojte vi na to mahat,
Golem će bit to kabahat
Hajde ašik u tekiju!

Šerijat je tomu glava,
Slađe jesti nego halva,
Čišće biti nego Sava
Hajd dervišu u tekiju!

Što god ima, Bog stvara,
Nejma višeg gospodara,
Der izađi iz šalvara,
Hajde dostu u tekiju!

Nemoj bolan da te kara,
Vrlo svetac ogovara,
Tko god dušu ne obara,
Hajde ašik u tekiju!

Ne rastaj se od sufara,
Puno čini istigfara,
Biž od griha, od kuffara
Hajde dostu u tekiju!

Ilhamija dobro čuti,
Illa illači, ter ne šuti,
Jer Dženneta neko ruši,
Hajde dostu u tekiju!

Evlijaluk ti ne muti,
Dušu Bogu der uputi,
Miradž sebi nakoruti
Hajde dostu u tekiju!

HAJAT DOK JE ......

Hajat dok je u rukama der ti traži,
I što znadeš, svojoj bratji kaži.

Ako hoćeš vuslet nać ne laži,
Zikrullahom svoje srce užeži.

Ti od hodže i od šejha ne biži,
Der agjarom lipo srce ne žeži.

Od dizara Božijega ne biži,
Svoju dušu grihovima ne maži.

Muhammedu i dragom Bogu ne laži,
Kada umreš, u kaburu ne traži.

U Kur'anu, u kitabu rečeno,
Nek je srce zikrullahom pečeno,

Ilhamija tebi kaže učeno,
Da prid Bogom ti ne budeš mučeno.

DŽURM VE HATT .....

Džurm ve hatta isjan za benden ja
Rabbi,
Kerem, lutf, ve ihsan senden ja Rabbi.

Sve je dušman potlje tebe ja Rabbi,
Kad je tako, jer sam pišman ja Rabbi.

Ti si mevdžud, više nejma, ja Allah.
Ti si Zahir, sve je mestur, ja Allah.

Sve zakire ukabuli ja Rabbi,
I abide ti naputi ja Rabbi.

Gafile nam ti probudi ja Dejjan
Muško žensko ti naputi ja Subhan.

Lazim ti si, više neću, ja dostum,
Rahat safa ti si meni džennetum

Šta će smetat muka, džefa ja Ma'bud
Kad imamo takog dosta ja Mevdžud

Nejma brige potlje danas ja Rahman
Ovde kavga, enfusovi i šejtan.

Održi nas na ovome ja mevlan,
Potraži nas ovde i tam ja Imam.

Ilhamija svome dostu moli se,
I za danas potlje Boga ne boji se.

BOGA TRAŽI I PLAČI

Boga traži i plači,
Zikrullah sve uči,
Dohodićeš tu jači,
La ilahe illallah.

Ti nikoga ne muči,
Svoga nefsa poturči,
Uzmi Kur'an te uči,
La ilahe illallah.

Ako nećeš derviša,
Iz vire si iziša,
Sve dragi Bog okuša,
La ilahe illallah,

Oporuči sobom Bogu,
A ne iđi na kavgu,
Allah ne da pod nogu,
La ilahe illallah.

Što je takdir sve će biti,
A nemoj se ni s kim bit,
Ured će ga Bog ubit,
La ilahe illallah.

Traži dobro selamet
Ako hoćeš hidajet
Tvrdi sebi velajet
La ilahe illallah.

Ilhamije ne falim,
Doli gori ne palim,
Na dušek se izvalim,
La ilahe illallah.

AŠKOM NEK AŠIKI ...

Aškom neka ašiki govore ja kerim
Allah,
Popit vino aškovo dokunsum, ja
kerim Allah.

Kad tebe hoće Subhan, budi alemde
sultan.
Džanum zatum kurban nek je ja kerim
Allah.

Tko te neće i ne traži, pa kog hoće,
neka kaže,
Iz tvog mulka nek izajde, što će, ja
kerim Allah.

Tko miluje i boji se, drugom neće da
moli se,
Ni u čemu ne mori se, miluj, ja kerim
Allah.

Tko ne traži i pośuti, nefs u njemu
melekuti
Plačemo, dovu ti oćuti, uzmi, ja kerim
Allah.

Zikir tebe tko ne čini, nek progleda ti načini,
Ja Džehennem ti učini, metni, ja kerim Allah.

Ilhamija tebe hoće, njega neće, al ako će,
Iršad čini, ak' i neće, vidi, ja kerim Allah.

AKO PITAŠ ZA DERDVIŠE.....

Ako pitaš za derviše opeta,
Pogledaj him po svijetu turbeta.

Golem devlet nije od cara oteta,
Što god ima u njiha je izzeta.

Ti ne slušaj ako tko god pometa,
Njima briga i dunjaluk deseta.

Sve muškile Muhammeda upitaj,
Dušu traži, a i Boga opeta.

Nuto, brate, ja golema devleta
Za njim ide baš sve osam dženneta

Neće tražit srebra, zlata, guzata
Safa našli, a što će him, neg je ta.

Ilhamija nijaz čini himmeta,
On je našo, nije stalo tko smeta.

JA UPITAH SVOG JASINA

Ja upitah svog Jasina, jer ne vide
mu'minūn
On mi veli Ne čudi se, uče oni gafilūn

Jer ne traže sveca, Boga, jer ne budu
'āšikūn,
On mi veli Ne čudi se, fe hum
ja 'mehūn [1]

Jer ne vide sjajnog zata, jer ne budu
gāibūn,
On mi veli Ne čudi se, fe hum la
jub sirūn [2]

Jer ne čuju ko ji zove, jer ne budu
mutī'ūn,
On mi veli Ne čudi se, fe hum la
jahše'ūn [3]

Jer ne ćute što se zovu, jer ne budu
'ārifūn
On mi veli Ne čudi se, fe inne hum
la ja'lcmūn [4]

---

1) Oni su u zabludi
2) Oni ne vide
3) Oni nisu bogobojazni
4) Zaista oni ne znaju

Što se vlasi ne poturče, jer ne budu
muslimūn
On mi veli Ne čudi se, ile-l-ezkani
mukmehūn [5]

.Dun'ja fani, ti si baki, jer ne najdu
'ākilūn,
On mi veli Ne čudi se, lehum
džundun muhdarūn [6]

Jer ašiki izbudale, jer ne budu
sakinūn,
On mi veli Ne čudi se ila Rabbihim
jensilūn [7]

Jera zija bude perda, jer ne budu
mubsirūn,
On mi veli Ne čudi se, ile-l-erāiki
muttekiūn [8]

Jer gafile ne izbude, jer ne budu
hāšiūn,
On mi veli Ne čudi se, kanu anha
mu'ridūn [9]

---

5) Previše su oholi
6) Oni imaju vojsku (tj. štuju idole)
7) Hrle svome Bogu
8) Udobno sjede u foteljama
9) Oni okreću od njih glavu

Jer evlija ne odleti, jer ne bude
gāibūn,
On mi veli Ne čudi se, inna ilejkum
murselūn [10]

Jer Ilhamija vrlo plače, jer ne bude
kun fe jekūn, [11]
On mi veli Ne čudi se, ve ilejhi
turdže'ūn, [12]

---

10) Zaista smo mi vama poslani
11) Zašto nije Božja odredba: Budi i to biva
12) Njemu ćete se vratiti

یارب ابکی علی القلب دیما | اموت علیک على الخجو هائما

یا منذ کوری احببی ثم احببی قائما | یوجد که ابقی ثم ابقی عادما

یا قریب رحی قار یا مقربا | یا سریع دوعی ثم سر تجنبا

یا کریم ربی احببنی مجتبا | یا عظیم المن مالی سواک مکتسبا

یا حلیم لطفا ثم لطفا تحشر | یا کریم بشری ثم بشری تبشر

یا ودود اخفی ثم اخفی تودد | یا رحمن اظهر ثم اظهر تکرما

یا ظاهر ارجو ثم ارجو تغیبا | یا باطن اهوی ثم اهوی تخلصا

یا منان اظهر ثم اظهر تمننا | یا موجود امشی ثم امشی ترجوها

یا [illegible] اکشف ثم اکشف تحققا | یا واحد اشهد ثم اشهد توصلا

یا واجد اقبل ثم اقبل الهامنا

یا رسول ربی ثم اشفع تمکنا

مالی اره

BOGU FALA KOJI ČUJE....

Bogu fala koji čuje šta velim,
Ja ovoga svakom sirra ne velim.

Njemu šukur koji znade šta činim,
Od evlada od žena ga najvolim.

Majke nejmam, a pedera ne pamtim,
Što sam fakir i sirota ne velim,

Jetimima on je reko ja sam him
Milostivan, i od svega dost sam him.

Mu'min bismo, talib bismo hodžajim
Zakir bismo, ašik bismo kodžajim.

Al dervišluk i hudurluk najvolim,
Kad je ovo ja se drugog ne bojim.

Ja boljega sebi dun'ja ne tražim
Ilm imam, ja se drugom ne molim.

Srcem vidim, ja drugoga ne tražim,
On je zahir, on je batin ne bižim.

Ilhamija fali Boga dok umrem,
Da brež njega u kaburu ne ležim.

SRCE MOJE DA TI KAŽEM

Srce moje da ti kažem,
Ili sidim ili spavam,
Al sam s kijem ili posam,
Riječi ja kerim Allah.

Drugih nejma, njega selam,
Jer ćeš činit puno kelam,
I ne treba biti menam,
Jardum, ja kerim Allah.

Srce veli ja sam našo,
Di je reko, tu sam došo,
A nurom sam zamirušo,
Belli, ja kerim Allah.

A ja velim der još traži,
Kada najdeš ti kaži,
Onda rahat ti poleži,
Jel de, ja kerim Allah.

Za pô vijeka i dan i noć,
Ja dostu najdoh pomoć,
Kad ga zovnem, reče mi doć,
Vjeruj, ja kerim Allah.

Ilhamija preču behar,
Hoće halku biti uhar,
Pomilova njega Settar
Aman, ja kerim Allah.

TI NE HODAJ BRESPOSLEN

Ti ne hodaj bresposlen,
Budi Bogu pokoran,
Namaz ti je naklanjan,
Allah, Allah reci ti.

Vidi sunca i mjesec,
gledaj vuka i u zec,
Hajde u Stambol i u Beč,
Allah, Allah, reci ti.

Gledaj brda i vode,
Haj za vjetrom kud ode,
Evlijai svud hode,
Allah, Allah, reci ti.

Raste trava, teče Sava,
A vidjet ćeš i Dunava,
Nek zaludu nije lava
Allah, Allah, reci ti.

Gledaj Ka'be i džamija,
Vid' devleta i tekija,
Šah, vezira i hadžija,
Allah, Allah, reci ti.

Misir, more i po Šama,
Hasan, Husejn imama,
Tu će lijepa bit kelama
Allah, Allah, reci ti.

Ismail, Bender i Hozija,
Tu će od Vlaha bit buzija,
Hukum svagdje jest Božije,
Allah, Allah, reci ti.

Ti Zemuna ne hesabi,
Udri džifr prohesabi,
Vidi dobro u kitabi,
Allah, Allah, reci ti.

Undurus je turski bio,
Kralj se šahu tu molio,
Nije nitko pohudio,
Allah, Allah, reci ti.

Crna Gora, a tu blizu mora,
Tu će sablja jedna biti vura,
Ali s mora čudna puhnu bura,
Allah, Allah, reci ti.

A Morača najpotlje pogača,
Tu će malo biti i do plača,
Ali turska vojska jača,
Allah, Allah, reci ti.

Ilhamija ne zna ništa,
Njemu nije ovde mjesta,
Potlje Boga nejma dosta,
Allah, Allah, reci ti.

مقرر دز بزم الست و بلی
کندی ذاتی جمله سندن کوزلی

نی وحدت اهل تسبیح ایجلی
سنت وعدم ستر یزدان کوره لی

کشف حقله کندی نفسی بزه لی
کندی ذاتی جمله سندن کوزلی

انبیا و مرسلینک دو کلی
رضا وصلت اهلی قرآن عملی

آخر عمره بتشو تحره اجلی
کندی ذاتی جمله سندن کوزلی

الهامینک حقه واصل اوللی
نور وحدت کشف ایلینه کیده لی

فقر و فخری منزلینی بوللی
کندی ذاتی جمله سندن کوزه لی

تمت بعون الله الملک الوهاب

وستور رحمو
۱۲۷۹ م ۲۷
ای بیلس دعکت کلامان اول اسماس ندر
اول اسماسی بیلورسنی سوریله معناسی ندر

JA UPITAH SVOJE DUŠE

Ja upitah svoje duše:
Kaži mi se ko si ti?
Ona veli: De pogledaj,
Moj saltanet u sebi.

Dva su šaha i dva tahta
Ja sve sudim po sebi,
Dva ćehaja i dva svita,
Vas je hućum na meni.

Kavsi ala avsi esfel,
Ulvi, sufli, nije li?
Bešer, melek, enfus, felek,
Niko drugi ne moli.

Kesif, latif, feršu, arš
Niko drugi ne broji,
Ešrar, ebrar, veli, nebi,
Niko drugog ne želi.

Zahir, batin, i dan i noć,
Svak se meni veseli,
Günül saraj, nek je pomoć,
Nek je ašik teselli.

Ilahamija lipo kaže,
Nek ti nađeš tedželli,
Kešfu šuhud kad se kaže,
Onda ćeš ti rit: belli.

DER TI AŠIK HAJDE DOSTU

Der ti ašik hajde dostu,
Ragbet čini šerijatu
A dost budi tarikatu
Hajde, ašik, u tekiju.

Lajik budi lijepom Zatu
Mazhar budi devletu,
To ne bude svakom dato,
Hajde, ašik, u tekiju.

Ti ne gledaj osim Jednog,
Vazda viči ti sve Jednog,
Kud god hodiš misli Jednog,
Hajde, ašik, u tekiju.

Ti ne gledaj na džahile,
U kahvama sastanu se,
Fasul čine sve napose,
Hajde, ašik, u tekiju.

Hić o Bogu ne brinu se,
Svojoj duši ne boje se,
s tog najgori jesu po se,
Hajde, ašik, u tekiju.

Ilhamija tebe uči,
Zikrullah ti puno uči,
s tijem sebe puno muči,
Hajde, ašik, u tekiju.

ČUDAN ZEMAN NASTADE

Čudan zeman nastade,
Sve zlikovac postade,
Din dušmanin ustade:
Šta se hoće zaboga?

Već takata nestade,
Zlo nam svako postade,
Dobrih ljudi nestade,
Šta se hoće zaboga?

Ne gledaju u ćitab,
Ne uzimlju hič džavap,
Niti misle na hesab
Šta se hoće zaboga?

Ovo trpit teška muka,
A još viša turska bruka,
Munafika stoji huka.
Šta se hoće zaboga?

Turčin nema amela,
Krivda pravdu zamela,
Pa se pravda umela.
Šta se hoće zaboga?

Nasta čudna ulema
Jer ne čine amela
Od njih jadna proloma!
Šta se hoće zaboga?

Đoja rade i uče,
Ali sami sebe muče,
Ne iđu pravo niti hoće.
Šta se hoće zaboga?

Džahilima kazuju,
Sami sebe namazuju,
Znanosti ukazuju,
Šta se hoće zaboga?

Ulemanskog sada hala,
Zalud njima đekad fala,
vrat slomiše porad mala.
Šta se hoće zaboga?

Kad mu gledaš u kijafet,
Dao bi mu zijafet,
Krivo uče za sijaset.
Šta se hoće zaboga?

Nije kadar biti imam,
A kaže se potamam,
Jordam čini ko šejhu-l-islam.
Šta se hoće zaboga?

Svi veziri pravo sude,
Pa i paše dobro bûde,
Al murtati krivo gude.
Šta se hoće zaboga?

I kod paša ima ljudi,
Ko je dobar vrlo hūdi,
Kad je više zlijeh ljudi,
Niko ne zna do Boga.

HAJDE SINAK TE UČI

Hajde, sinak, te uči,
Po sokaku ne trči,
Svoje srce poturči,
To je ni'met najveći.

Ko je džahil i neznan,
Sam je po se nesretan,
Kod Boga je grehotan,
Kod svijeta sramotan.

Uči, sinak, i piši,
A skačući ne griši,
Jer kad budeš još viši,
Kajat ćeš se po duši.

Puno odveć ne spavaj,
Sve u mekteb prispivaj,
Po silima ne hodaj,
Dobro ti ders nagledaj,

Ko u mekteb nabrži,
A iz njega ne bježi,
Već učenje on traži,
Svakome je najdraži.

Slušaj hodžu i mater,
Nemoj biti ko vjetar,
Jer biće ti u dobar,
Udriš nosom u duvar.

Dobro klanjaj i robuj,
Dragom Bogu zafaljuj,
Ne griši se, ne luduj,
Što ne valja ne miluj.

U besjedi budi blag,
A ne viči ti ko vrag,
Pa da budeš svakom drag,
Da ne reknu: pas mu trag!

Nemoj psovat nikoga,
Makar bio za toga,
Moreš bit' bez toga,
Svak će doći pred Boga.

Nemoj ništa lagati,
Nemoj sebe faliti,
A ni drugog kaljati,
To su ružni hasleti.

Nemoj se ti krivo klet,
Da ti daju cio svijet,
Jer, ćeš, sinak, umrijet,
Vel'ku muku podnijeti,

تقاصرت الهمم عنه في هذا العصر ه حفظنا الله واياكم
من كدورات الدهر ه وان من ساعدته العناية
الازلية ه ووصلت اليه الفيوضات الابدية ه
العالم العامل والفاضل الكامل الزكي الاديب ه والا
لمعي النجيب المتخلق بالاخلاق المرضية ه والمتصف
بالاوصاف الكريمة ه البالغ في فن السنين الكمال
مبلغ الشيب والمتقل عن نوافل الحقائق وفي نصيب
السابق في مضمار الفضائل والفواضل ه والحائز من
قصبات السبق ما قصرت عنه [illegible] ه
حتى تبلغ اليه من تأتي الطلبة اليه من كل فج عميق ه
ويحصلون عنده مرامهم من كل رقيق ودقيق ه

العالم العامل والفاضل الكامل عبد الوهاب بن عبد الوهاب
الزيكوي السنوي حفظه الله تعالى باللطف الجلي والخفي العنبري
فلقد حصلت عنده بعض العلوم العقلية ه واستفدت
ايضا بعض العلوم الشرعية ه حتى في اوقات مجلسه دواما

Putem iduć ne jedi,
Ništa, sinak, ne kradi,
O zijanu ne radi,
Ocu srca ne hladi.

Kad uzideš ne trči,
Možeš zube potući,
Ni u koga ne tiči,
Jer ti može šta reći.

Nemoj nosa kopati,
Ni ćitaba šarati,
Ni haljina kaljati,
Ni otkrivat sramoti.

Primaj lijep ponašaj,
S arsuzom se ne miješaj,
Starijeg poslušaj,
Makar bilo u vršaj.

Bratinski ti kazujem,
Ne sastaj se sa zlijem,
Ko ushodi sa kijem,
Znaj ga čojkom nakijem.

ĐE LI TI JE HALIL PAŠA

Đe li ti je Halil paša,
A musafir Ali paša,
I goveda znaše naša,
Đe to biše laži vaše.

Postidte se, sramota je,
Pobojte se, grehota je,
Što činite promislite,
Đe to biše laži vaše.

Ovi svijet sad će proći,
Po dušu će meleć doći,
Neće vama laž pomoći,
Što su bile laži vaše.

لم يغادر صغيرة ولا كبيرة من الحقائق الا احصاها

ولم يسمع شيئا من الدقائق الا ضبطها وقيدها فأشكر الله

سعيه وأفاض عليه فضله وأمده مولاه بعظيم امداده

وجعله من خواص عباده وجعله مظهرا لنشر العلم النافع

وللعمل الرافع ثم من كمال لطفه وجمال تواضعه

استجاز مني ان يدرس من كل فن ما يليق [illegible]

الطالب وان قل في هذا الزمان منهم راغب و[illegible]

فأجزت لجنابه ان يروي عني [illegible] ما يحويه [illegible]

ويسوغ لي درايته من المعقولات والمنقولات

من الحديث والتفسير والفقه لاسيما العلوم

الشرعية والآثار المرضية بحق روايتي ورواية

[illegible] شيوخي واسأله [illegible] الكرام [illegible]

[illegible] [illegible] المختبئة وعلى [illegible]

[illegible] [illegible] الكتب [illegible]

[illegible]

ŠEJHOM IRŠAD TKO NE NAĐE

Šejhom iršad tko ne nađe,
I zićira, la ilahe illeallah,
Šejtan njemu sve dojde,
La ilahe illallah!

Pejgamber nama sve kaže:
Tko avako ne traži,
Šejtan mu sve prikaže;
La ilahe illallah!

Men lem jekun šejhuhu
Feš-šejtanu rabbuhu,
Ovo reče abduhu,
La ilahe illallah!

Rekla su ulema.
To je maraz golema,
Kurtuliša baš nejma;
La ilahe illallah!

Tko ne znade evlije,
I Boga se ne boji,
I zaćire sve kori,
La ilahe illallah!

Aškom Boga nahodi,
Koren sufi ne budi,
Drugog ko ne vidi;
La ilahe illallah!

Ilhamije ne falim,
Hladno gòžđe ne kalim
I golemo privali;
La ilahe illallah!

PJESME NA TURSKOM JEZIKU

Jesi li dao zakletvu, dobar savjet,
pravu uputu?
Osjećaš li mir duše? La ilahe illallah.

Jesi li se primakao Zatu, vidio
Njegovu veličinu i ljepotu?
Utapaše li se u Božjem biću?
La ilahe illallah.

Onoga kog nije usmjerio Ku'an i
Alejhiselam
Kroz život vodi šejtan!
La ilahe illallah.

Ne izdržiš li na Božjem putu, dalje
nećeš otići,
Ni stepen evlije postići.
La ilahe illallah.

Svi šejhovi o tom zbore, oni predani
to njima govore -
Dostojan si Božje blizine.
La ilahe illallah.

Ilhamijino nadahnuće i sâm govor i
Božja tajna
Iman mu je Taha Hidr.
La ilahe illallah.

U spomen Bogu nadje se poneki
muršid
Zikrullah svakom otvara vrata, ali
uz iršad

U zikrullahu tajno borave svi zanosi
Samo on sve tuge i brige otklanja i
nosi

U zikrullahu su svi stepeni skriveni
Ciljevi, želje i ispunjenja tu su
stopljeni

On mir duše, ljubav i užitak spaja
Sve dijelove sastavlja i ljude ne
razdvaja

U zikrullahu je sva vjernost, ljepota i
ponos
Time se spoznaje Allah kao ljubav i
zanos

Sve što je ružno i loše ćudi s Njim
nestaje
A za uzvrat bližim od svega Bog
postaje

Svaku veličinu i svetost On unaprijed
nosi
Ugled kod Boga svakom od Njega
zavisi

Život bez Njega nije do sâma briga
A s Njim sreća, istina u otkrovenju
Boga

Zikrullah je utočište što brigu života
razbija
On je carstvo koje želje utažava i
duše osvaja

S Njim se želja ispunjava, s Njim se
u govoru uživa
Ružna djela, zle misli i varke
zikrullah uništava

U Njem se otvaraju srca, tajne
otkrivaju
U Njem se čudesni putevi do
Voljenog pružaju

U zikrullahu je Njegova zaštita i na
dahnuće
Veledušjem Behauddina, zikrullah
svoje mjesto naći ćeš

Prijatelji! Zikrullah je svjetlo srca,
Bogu vodi
To je Božje ime, oslon, ljubav što
Istinu pohodi.

Čovječe! Zikrullah je od dušinih tajni
satkano oko
To je Božje ime, bez tuge veliko, bez
bola visoko.

Prijatelji! Slaviti Allaha, sastanak s
Voljenim
Uzvišeno ime pred kojim sve riječi
postaju ispraznim.

Čovječe! Zikrullah je misao kojoj
ništa nije ravno
On je Božje svojstvo i ispunjenje želja
trajno

Dervišu! Spominjanje Boga tajne
otkriva
Njegovo ime nagradu daje u kojoj
se sreća skriva.

Zikrullah je otvorena kula prema
muršidima
Božje ime je čisti obzor pred
Njegovim zaklonima.

To je put srca, prihvati se tog tereta
derviševog
Učiš li to, postane navika i slika
zikrullaha umnoženog.

Spominjanje Boga nakšibendijo srcem
nastavi
Zikrullahom koji je ljubav Boga
proslavi

U Zikrullahu gledaj da Sadiju
dostigneš
Da spominjanjem Božjeg imena
Njegovu blizinu postigneš

Zikrullah čini sufiju i čišćenje duše
nudi
Njega ne izgovara onaj koji Božje ime
budi

Gledaj Ilhamija, ne čini sramotu,
Bogu stremi
Pridji šejhu - zikrullah, gledaj dokaz,
naredjenje primi.

Ugledni, velikodušni - od Dosta
šerbet piju
Postigoše veliku sreću, šejhovi Allaha
prizivaju

Oni ispisanu ploču sudbine gledaju
Dokaz je Tvoj Arš i Kurs, Allaha
prizivaju

Došavši do dženneta, Milostivog
posmatraju
I u ime spasa Allaha prizivaju

Umjesto uživanja, zadatak
ispunjavaju
Podnoseći tegobu, Allaha prizivaju

Ne u vremenu, nego u vječnosti
bivaju
Uistinu su evlije, Allaha prizivaju

Oni nisu od onih koji račune polažu
Njihov put je kabi kavsejn, Allaha
prizivaju

Iz Ilhamijinog srca čuješ najvećeg
evliju,
To su istine, nemoj sumnjati, Allaha
prizivaju

Ašk i zanos dokaz su Bića,
zikrullahom putuju
Grijeh i trajna neposlušnost njime se
razbijaju

Lijek za dert - plemenitost i blagost u
zikrullahu
Za onog ko je došao do otkrovenja u
Allahu

Dok si u zikrullahu Milostivi te voli
Gledajući u Kur'an plakaćeš, al' ne od
boli

Zbog Njega rajske ljepotice će te
tražiti
Otkrovenje, iman, uvjerenje ćeš
doživjeti

Duhu se tada tajne jasno otkrivaju
Planine i stijene kao prijatelji
povjeravaju

Tebi je ferman od šejhova koji uputu
traže
Zikrullahom Ilhamija velikodušje
postiže.

Pogledaj *djela Božja - zemlja, nebo,*
četiri elementa
Pogledaj Allahovo zrno u džinima,
melekima i ljudima

Vidiš li Allahovo Biće u poslanicima i
evlijama
Osjetiš li snagu Kur'âna i hadisa u
Njegovim riječima

Iz svakog vremena govori neki znak
kao otkrovenje
Tu se pojavljuje Istina, moćno, kao
naglo buđenje

Iz duše duhu, iz duha Istini - Božja
dobrota
Oslušni među mojim robovima, vidi
džennetsku ljepotu

Pa tako sreću spoznaj, po Allahovu
adetu
Gledajući roba Ilhamiju, gledaj Božju
uputu.

Allahu! Moj Bože! Uzmi me
U vatri ljubavi, razori me!

U ružičnjaku pred Tobom jadan
U vatri ljubavi, Prijatelju, stradao

Za vatru ljubavi, stalno u plaču
Ispio sam vino kao u grču.

Na jutarnjem vjetru, u svitanju
bistrom
Bulbul u letu sa vatrenom iskrom

Tvoj sam kurban i Tvoja dva imama
Tvoj kabi kavsejn kojeg ljubav
slama

Došao sam s bolom koji je istinit
Kao žar što tinja pepelom zastrt.

Moje oči, moje lice, okrenuo
prema gore
Kao leptirica koja hrli svjetlu prije
zore

Tvoje Biće je čas lijek, čas uzdah
Kao vrijeme u životu kojeg evo izdah

Do Prijatelja imam put i srce puno svjetla
Imam vatru ljubavi i dušu koja pjeva

Nesta zablude, ljepota se pokaza
U žaru ljubavi Savezništvo se ukaza

Nesta inata, misli ka prijatelju,
Rad vatre ljubavi, pomozi moj šejhu.

Srce proplakalo, Jedinstvo prozborilo
Spram moje ljubavi, sreću otvorilo.

Ako kažeš da si derviš, budi ispravan
Uči i prati, svoju vjeru ispravljaj!

Malo jedi i pij, u osvit zore ibadeti
I veliko i malo gledaj udobrovoljiti.

Stalno uči, tesavvuf izučavaj
Istini se primiči, Boga spoznavaj

Arapi, Perzijanci, Uzbeci, Kurdi -
Svi nađoše muršida, šejhovima
pokorni.

Božja stvorenja cijeni, ne ponižavaj
Dobrotu ođeni, putnikove želje
uslišavaj

Ne traži ugled jezikom, džemat čuvaj
Srce nogom, a Kur'an glavom smatraj

Svoje postojanje u nepostojanju
promijeni
Svoj život s Božjim postojanjem
zamijeni

U mislima Bogu, nek' ti srce cvjeta
Ilhamija u svemu traži Gospodara
svijeta.

Šta će ti ovaj prolazni svijet? Razbudi se!
Svi glasovi Boga spominju, uspavani trzni se!

Ptice poje, Boga spominju, a ti pjevaš uprazno
Dok se o Njemu zbori, ti druge gledaš zanosno

On je samo vječan, ostalo prolazno
Stoga odvrati pogled od onog što je trošno

Ko teži Bogu drugo lice mu ne treba
Sem čiste duše nikad mu ništa ne zatreba.

Od Boga kao od vodiča on je usmjeren
Stoga zašto da tuguje, stalno je nasmijan.

Od pojave ljepote Ti
Svi su redom zaljubljeni

Od Svevišnjeg Bića Tvoga
Svi iskreno opijeni

I od loze „Bijah riznica“
Svi sultani napijeni

Al' Jedinstvo iz množine
Dobi svjetlo, dokaz posta

Djelo preko svojstva Zata
Poput duše živo osta

Od pojave mudrosti Mu
Praiskonsko znanje osta

Od Adema prvo lomno
Ogledalo čovjek posta

Biće Tvoje - čaše sreća
Ali žeđ se javlja veća

Ilhamija, čuj što zbori
Bol za Bogom - lijek se stvori

Neće biti prikraćen ko s Allahom razgovara
Kako je lijepo, lijepo, on će da izgovara

Ko Istinitog traži, strasti uništiće
Kako je lijepo, lijepo, Prijatelju reći će

Spraće sramotu neznanja evlije slijediće
Kako je lijepo, lijepo, u duši osjetiće

Svoje nestajanje i uzdahe Istini okrenuće
Kako je lijepo, lijepo, dok ljubav nastaje vidjeće

U svome stidu meleke i vasionu pokoriće
Kako je lijepo, lijepo, u posmatranju prozboriće

Ko more bez riba Ilhamija svijet vidjeće
Kako je lijepo, lijepo - u pjesmu utonućeš.

Udahnuo sam dušu! Čudnu tajnu
snuješ,
Spoznati Istinu ne možeš, al'
objašnjenje čuješ

Opisao si Vječno lice golemo
kao svemir
Na Muhammedovu biću gledaj
Njegov mir

Znaš da će svemoć Boga trajati
dovijeka
A ti se možeš spojiti samo s dušom
čovjeka

Bog odredi ko će biti uzor životu
tvom
Stog padni pred noge, odaj poštu
šejhu svom

U njemu nađi Istinu koja se ljubi
Kao rob sultanu, ruku mu poljubi

Na zemlji i na nebu sve je rudnik
blaga
U njemu ćeš naći hranu što je duši
snaga

Dođi Ilhamija, izloži dušu Ljubljenom
Isto kao on tebi, ukaži milost
Plemenitom.

Pogledaj Miljenika, bôl ašika primi
sad
Oni danju-noću čine: „Ja Rabb"'

Bože, zikrom napoj one koji
Tebi dođu
A i one koji s mukom do ljubavi
Tvoje prođu

Neka stignu cilju oni što te traže
danomice
Tražeć' Tebe ne okreću oni nikad
drugom lice

Znaj da osim Tebe oni drugog ne
znaju
Sve napuštaju, žele samo Tebe da
upoznaju

Nek' dobro postignu oni koji traže
Miljenika Tvoga
Šah ovih dostojanstvenika je junak
vremena svoga

Volio bih kad bi ih milostivo sebi
primio
I robu Ilhamiji, Bože, kome je bôl
lijek postao.

Gospodaru, *lijek mi podari*
U ruci ljubavi dušu ozdravi

Sagorena jetra, srce mi zapanjeno
U ruci ljubavi - u Istini upaljeno

Svom robu Milostivi lijek pruži
U ruci ljubavi - ne griješi, dođi

Razoren sam, težim duhu Tvom
U ruci ljubavi - grudi su mi dom

Pao sam pred Veličinom, ljepoti
pribjegoh
U ruci ljubavi - Savršenstvo
spoznadoh

Odletjeh kao leptirica, sagorjeh u
plamenu
U ruci ljubavi - sâm, sam u vremenu

Postah zahvalan, izađoh da doznam
U ruci ljubavi - Vladara da spoznam

Ilhamija jeca, jetra mu u ranama
U ruci ljubavi - čezne za Prijateljem.

O drugovi! Budni budite
Dobročinstvo Božje gledajte

Sami sebi ne udovoljavajte
Već spoznaju u nadi tražite

Nek' ti svaka stvar jasna bude
Najmanji prohtjevi neka se vide

Čovjek si časniji neg' iko
Ako su ti grijesi jako daleko

Pravdu dijeli i ne zaboravljaj
Budi pametan i mudro se ponašaj

Nek' ti bude raj užitak duhovni
I nek' tebe stalno traži Milostivi

Onaj što nagrađuje i kažnjava
Prema radu kao lijeku nek' te usmjerava

Vjeruj, to je opće mišljenje
U samom traganju nije rješenje

Od svih koji tražeći lutaju
Znanje nalaze oni koji vjeruju

Ko je u ašku, Boga spoznaje
Na ovoj pouci neka ustraje

Cilj je ovog objašnjenja čovječe
Da s tobom i od tebe sve potječe

Znaj da je otkrovenje i spoznaja Istine
Što mu trista evlija zikr čine

Krkler, učler, jediler
Njihovi ljudi na sve četiri strane

Oni su stožeri svih ljudi
Oni su čuvari plemeniti

Šejhovi i prvaci među istima
Iz toga izlaze njihova imena

U svakom času prisustvuje
Sve dok časni Kur'an traje

Sa njima prostor traje
Sa njima vrijeme teče

Ljudi i stvari su njihove sjenke
Dok Bog drži džina i meleke

Za više sfere neki su zaduženi
Drugi za niže, ali svi združeni

Ilhamija srce ašika postaje
Ašicima jasno objašnjenje daje

DJELA SE CIJENE PREMA NAMJERAMA
NAMJERA VJERNIKA JE BOLJA OD
NJEGOVA DJELA

O pametni, poslušaj i prosudi!
Prema Bogu iskren uvijek budi!

S iskrenom namjerom mu se obraćaj
S njim nikada druge ne miješaj.

Božje naredbe uvijek izvršavaj
Poslanikovo upozorenje saslušaj

Veličanje Allaha nek' te uvijek vodi
Zaljubljenik u Boga tako radi.

Ako slave Boga u svim ljubavima
Otkriće se Allah skrušenima.

Allaha se stide kutbovi
A mušrike će On već kazniti

Sultani su dužni da ga hvale
A one bezazlene čekaju nagrade

Pred Allahom se kutb gubi i pada
A neznalica ga zaboravlja i strada

Allahu ašici ljubav upućuju
On pokreće brižne, a oni Ga štuju

Božja radost pripada iskrenim
A najveća je u susretu s Njim

Nosi ovaj savjet uvijek sa sobom
Da ne ostaneš u čežnji za Bogom

Ovakva djela Allah prihvaća
Nije li tako, On ih ne prima

Radost Božja je svako kretanje
Njegova blizina svako mirovanje

Ilhamiji je cilj da se Bogu obraća
Da svakog časa Allaha posmatra

Srce mi je kod Tebe, duša kod mene
Gdje je tvoje srce? - U užitku ljubavi.

Ne gledam u druge, pitam najmudrije
Gdje je sad Prijatelj? - U užitku
ljubavi.

Oko Ga ne vidi, nciskaziv je
Neshvatljiv, da kažem - U užitku
ljubavi

Moje srce traži Ga, veli hodi meni
Potraži me u sebi - U užitku ljubavi

S duhom sam se stopio, s nurom
pomiješao
Do Bića stigao - U užitku ljubavi

Strasti se otvorile, kušnje se
namnožile
Ali, lijek se popi - U užitku ljubavi

Ne da se izreći, neka ašik vjeruje
U moje otkrovenje - U užitku ljubavi

Duh Tvoj voljeni, kao dokaz srcu
On je tajna gledanja - U užitku ljubavi

Lijek je za bôl, doživljaj vrhunski
Zanos je za um - U užitku ljubavi

Oko Njeg' kutbovi, On sâm nema
mjesta
On je vladar čovjeka - U užitku
ljubavi

Dobročinstvo šejhova, On je duša
ašika
Moć Mu iz sveg' izbija - U užitku
ljubavi

Ilhamija zbori: Hizr i Alija slušaju
Pejgambera voli - U užitku ljubavi

***Dođoh** na svijet, nađoh svoj duh*
U moru se opih - U užitku ljubavi

Visok ugled dostigoh, do najviših
stigoh
U Biću se utopih - U užitku ljubavi

Sve mahane napustih, biće svoje
dadoh
Vrli dobitak nađoh - U užitku ljubavi

U tajne uronih, nurom se natopih
Narodu se vratih - U užitku ljubavi

Kur'an vidjeh, svete tajne saznadoh
U slavlju se preporodih - U užitku
ljubavi

Beznakovit postah, bez traga sâm ostah
Zavičaj svoj nađoh - U užitku ljubavi

Ovo je sad pravi čas, ovo je sad spas
Puno je sad razgovora - U užitku
ljubavi

Ovo naše druženje, dokaz je za ašika
Da je svakom bolu lijek, u užitku
ljubavi

Uzvišeni Kur'an, zatim Hizir i Osman
Spremni su sad vjeruj u užitku ljubavi

U jutarnjoj je molitvi nadahnuću posla

S takvom željom kreni - U užitku
ljubavi

Zapitan zastadoh, zašto ovdje dođoh
Tek kapljica postadoh u užitku
ljubavi

O pametni, ne čudi se ovom nasilju
Sad narodom ovim zlikovci vladaju

Gdje je pravednik, gdje je sad učenjak
Za dobre je ostao samo jedan trenutak

Ako je isto opravdanje zlu i nasilju
To je znak da postoji kraj ovom svijetu

Ne žalosti drugoga onim što nije htio postati
Reci, ovaj svijet je ruševina koja će nestati

Biti onaj koji upućuje i vjeru isijava
Biti onaj koji učen u zikru istrajava

Ne troši vrijeme da zlo zaštitiš
Nego da Božju dobrotu koristiš

Za ovim prljavim svijetom ne uzdiši
Ne budi nitkov, ovaj ružičnjak ne miriši

Ne vjeruj strastima, čeka te gorčina
Ustrajnost u zikru - to je veličina

Sveznajući je, Svemoćan je, znaj!
Dah djela silnika ostaće samo vapaj.

Ne druži se sa zlima! Probudi se!
Ne bježi od Istine, Ilhamiji približi se!

Ako ti je okretni čarobnjak potreban
Znaj da je Njegov dio čistog svjetla
brižno sakrivan.

Poslaniče Božji, pomozi svome
ummetu
Smiluj se sada ovom nemoćnom
bijedniku.

Evo, ***sada*** *smo svi pred kijametom*
Čovječe, ne gledaj ni lijevo ni desno

Ne daju ti da se mjeriš samim sobom
Kreni Bogu i reci: „Milostivi Tebi utekosmo!“

Ubjedjuju te da od Boga bježiš
Spram blagodati Njegovih nezahvalni smo

Eto, takvo je vrijeme u kom' sada ležiš
Kreni Bogu i reci: „Milostivi Tebi utekosmo!“

Kakvo je doba kad se svjetlo u tamu pretvara
Kao ašici u sumnju bačeni smo

Kad se nauk učenih u ništa stvara
Kreni Bogu i reci: „Milostivi Tebi utekosmo!“

Zaboravljajuć' Allaha, zla vjesnici
Kao djeca u strahu se stekosmo

A Bog reče: „To su grešnici"
Kreni Bogu i reci: „Milostivi Tebi utekosmo!"

Od tebe samo tebi lijek stiže
U blizini Boga uvijek dobri smo

Muhammed Vjerovjesnik ovo kaže
Kreni Bogu i reci: „Tebi utekosmo!"

Ne može se pred svakim džennet da otvori
Stvoriteljem i svojim djelima odredjeni smo

Veličinu i ljepotu niko ne može da pritvori
Kreni Bogu i reci: „Milostivi Tebi utekosmo!"

Divljač, čovjek, džin i životinje
Stalno su u vlasti Vječnog putanje

Svi pejgamberi i evlije su sultani
Njih krase vrline, svi su velikani

Oni u Boga vjeruju, u njih gledasmo
Kreni Bogu i reci: „Milostivi Tebi uklonismo!"

Poput starca iskusnoga nije zapanjena
Šta kažeš?! Od Allaha je svačija
upravljena.

Zapanjen Ilhamija je ostao
Kad je Božje djelo jasno vidio.

Dokaz su učenjaci što ih imadosmo
Kreni Bogu i reci: „Milostivi Tebi
utekosmo."

Svi su tvoji poslovi ispravni
Allah, Allah derman Allah

Tuga i nevjerica su ti isprazni
Allah, Allah derman Allah

Lažno govore tvoji prijatelji
Allah, Allah derman Allah

Osim Boga svi su ti neprijatelji
Allah, Allah derman Allah

Potomci, rodbina, komšije tvoje
Allah, Allah derman Allah

Tvoja djeca, djeca djece tvoje
Allah, Allah derman Allah

Novac i imetak su tvoje satane
Allah, Allah derman Allah

I duša i tijelo su ti patvorene
Allah, Allah derman Allah

Pa i tvoja žena dušmanin ti je
Allah, Allah derman Allah

Sumnja čak svaka dušmanin ti je
Allah, Allah derman Allah

Učitelji te zavode, a ti im vjeruješ
Allah, Allah derman Allah

Kao braća su ti i šejh i derviš
Allah, Allah derman Allah

To su putnici što s tobom putuju
Allah, Allah derman Allah

Kao oca slušaj ovog Ilhamiju
Allah, Allah Džemal Allah

Šta god tražiš Pravedni ti daje
Gdje je izlaz? Nema spasa!

Dobro i zlo, sve od Allaha dobismo
Kreni Bogu i reci: Milostivi Tebi
utekosmo.

Ovo je riznica prvaka svih znanja
Ovo je skriveno blago - vladar učenja

Ovo je čudesno znanje - znanje izvora
Ovo je neobičnost, vođa svih vjera

Ovo je časna nauka - ona svijet
osvjetljava
Ovo je lijepa misao - Istini približava

Ova pravila su mjera svih znanja
Ovi dokazi su šansa izbavljenja

Ovi nalazi su luka za sve mjere
Ovi dokazi su spas za sve narode

Ovi zakoni su upute korisne
Ovo su mostovi za sve visine

Ovo su prozori ljudima - to su prelazi
Ovo su otkrovenja za svakog ko
Njemu prilazi

Pristalice vidljivog govore u dva
trajanja
Dokazuju dva svijeta, dva postojanja

Kažu: Jedan je grom, drugi je stablo
Jedan se potpun, drugi manjkav
pojavio

Jedan opstoji niotkog zavisan
Drugi su rekli: Od Njega je ovisan

Jedan je vidljiv, drugi je pokriven
Jedan je pojava, drugi je Stvoritelj

Ovi ljudi u neviđeno povjerovaše
Kao da sami po sebi oni postadoše

Satana i strasti ne ostavljaju ih same
Čas na grijeh, čas na laž ih mâme

Sad traže oprost, sad u grijehu vide
Sad su oholi, a sad opet zavide

Čas vjeruju, a čas ne vjeruju opet
Čas znaju da treba slijediti tarikat

Drže da je jedan osnov sa tri ogranka
Pa traže lažnim otkrovenje Zata

Božje jedinstvo stalno slaviše
Vahdeti-vudžud pri tome nađoše

Satana i strasti s tri svijeta nastadoše
Ovi ljudi čvrsto vjerovanje u miru
nađoše

Znaju tajnu svijeta što nevidljiv biva
Što se prostim ljudima neprestano
skriva

Lice vječnog u svemu njima se
otkriva
Pred govorom derviša ništa se ne
skriva

Oku srca lice Prijatelja ukaza se jasno
Dok običnim ljudima osta tamno i nejasno

U svim se dušama Istina ne poriče
Dok obični ljudi to stalno niječu

Ovdje zatucani, glupi, vječno nepokorni
A tamo vjerovjesnici mirni i Bogu pokorni

Ova grupa s vjerom Bogu je otišla
Grupa otišla sada tajni Bića je prišla

Vratiti se dunjaluku na ahiretu
Allah ljudima nije dozvolio

Nego je dobrotu ljudima dodijelio
I da ne uzimaju što im ne pripada naredio

Oni što su u blizini Boga to ne poriču
Istinu, pravdu prave sufije dotiču

Niko ne može izmijeniti Božiju naredbu
Ni evlija koji je shvatio Jedinstvo nije to u stanju

Ne utiče na to djelovanje sufija
Jer sve dok tragaju ni oni ne nalaze
mira

Slabići koji sve poriču do vjere ne drže
Ko u srcu nema Allaha, ovo ne dostiže

Ko u drugo vjeruje ništa od ovog neće
dobiti
Ko je evlija, bog će ga vječno paziti

Ko griješi ne može ispravno govoriti
Vjernik koji ne shvata, evlija ne
može biti

Ne mogu se poreći ova osnovna pitanja
Ko Istinu niječe nema vjerovanja

Ovaj vidljivi svijet sav je prolazan
I um koji dočarava svijet isto je trošan

O tome je govor vjernika beskonačan
Samo nevidljivi svijet duša je vječan

Učeni ljudi sve pravce obuhvataju
Mudri i umni Vječnom se priklanjaju

Nevjernici su svi oni koji ovo
odbacuju
A umni koji Istinu od neistine
razdvajaju

Vjeru u nevidljivi svijet Allah je
naredio ljudima
I da se duhovni svijet teško opisuje
drugima

Allah je naredio da čovjek u sifate
vjeruje
I da sastanak i rastanak po naredbi
nastaje

Negirajući negaciju negacijom je
dokazivanje
O Allahovom jedinstvu to je Istine
priznanje

Hvala Bogu što možemo ići prema
višem
Onaj ko traži savršenstvo želi derviše

Ilhamija stalno otkrivajući govori
On se najprije kaje, onda opet griješi

Ovo je čas nastanka i pojavljivanja
Ovo je čas ubijanja i ostajanja

Ovo je čas stida i strahota
Ovo je čas muka i ljepota

Ovo je čas bola i radosti
Ovo je čas srdžbe i blagosti

Ovo je čas otkrića i osvjedočenja
Ovo je čas spoznaje i rasvjetljenja

Ovo je čas pobožnosti i odricanja
Ovo je čas jedinstva i stapanja

Ovo je čas duše i posmatranja
Ovo je čas zapanjenog shvatanja

Ovo je čas krivanja i javljanja
Ovo je čas bdijenja i smirivanja

Ovo je čas, pravi čas - vrijeme zahmeta
Ovo je čas sjedinjenja i uzleta

Ovo je čas kad se duh i duša spajaju
Ovo je čas kad se svjetlo i lampa
stapaju

Ovo je čas odsustva i prisustva
Ovo je čas muršida spletkara

Ovo je čas povratka i upute
Ovo je čas istine i klevete

Ovo je čas zemlje i čas čovjeka
Ovo je čas neba i čas meleka

Ovo je čas kad duša proplamsa
Ovo je čas kad se jasno promatra

Ovo je čas kad se za ljepotom čezne
Ovo je čas kad se u beskraju iščezne

Ovo je čas kad se za ljepotom čezne
Ovo je čas kad se u beskraju iščezne

Ovo je čas dovoljnosti Milostivog
Ovo je čas jasnog sunca blistavog

Ovo je čas kad su okeani kapija
Ovo je čas kad je Božja odredba
najuzvišenija

Ovo je čas kada znanje tačke biva
Ovo je čas kada mudrost sve pokriva

Čas kad nas namaz uzdiže zanosno
I u svakom času čas glàsa se radosno

KAD SE OSTVARI HAKIKAT
UKAŽE SE SPOZNAJA

Ovo je čas - čas sultan dušama
Ovo je čas - svjetlost svim bolima

Ovo je čas - dokaz svakom znanju
Ovo je kraj svakoj tajni i neznanju

Ovo je čas u kom sva dobra bivaju
Ovo je čas kad se svi tokovi slivaju

Ovo je čas bivanja u znanju
Ovo je čas što prethodi uživanju

Ovo je čas učenja na mudrostima
Ovo je čas kad tajne šapću pjesnicima

Ovo je čas isticanja o savršenstvu
Ovo je bljesak svijesti u prapočetku

Ovo je čas kad istina govori
Ovo je čas kad se Allahu stremi

Ovo je čas kad se čudoređe pribira
Ovo je čas kad se pojavnost svijeta
potire

Ovo je čas kad se Kur'an sluša
Ovo je čas kad dobročinstvo blista

Ovo je čas potpunog izvršenja
Ovo je čas posljednjeg putovanja

Ovo je čas kad se dobro sa životom
stapa
Ovo je čas kad se Božja spoznaja
utapa

Ovo je čas ronioca istočnog
Ovo je čas vratara zapadnog

Ovo je čas kad vrtovi prozbore
Čas kada iračke bašče govore

Ovo je čas kad ruže cvjetaju
Ovo je čas kad slavuji pjevaju

Ovo je čas papiga buharskih
Ovo je čas sokola bosanskih

Čas je ovo i trgovca Misirlija
Čas je ovo Hasani Basrija.

KADA SE SPOZNA, JAVI SE SMIRENJE

Oni i kad spavaju, to su ibadeta
Njihova je molitva Božja dobrota

Svaki nemar njihov ponešto kazuje
A svaki smiraj na nešto ukazuje

Svaki uzdah njihov susret je
sa Drugom
Susret s Prijateljem, rastanak je
s tugom

Svako uživanje je vrijeđanje Istine
A susret s Prijateljem je i rastajanje

Duhovne vrste je sladostrast njihova
A svaka radost božanska zabava

Šta god se tu miješa - đavolje je
A nađena mahana - paklenska je

Svako učenje za Boga vezano je
Svaki taj božanskog porijekla je

Svaki naš vird carski je
Svaki vaš govor dokaz je

Svaki mir je razmatranje
A svaki dah je uzdisanje

Susret s Bogom je uranjanje
Svako trošenje jeste bogaćenje

Svaka hrana nam je od Boga
Svaka srdžba je opet od Njega

Od drugovanja s Velikim, glasni zikir
ostade
O ašici, o zakire, to nam u nasljeđe
ostade

S halkom Ashabi suffe red su
počinjali
Hazreti Ali i Omer su glasno zikr
obavljali

Hazreti Siddik u sebi, a Basrija glasno
je to činio
Po sigurnoj predaji Džunejd Bagdadi
je slijedio

Preko Džunejdove družine dalje
predaja ide
Sve do Hadžegana Behaudina
nakšibendije

Reci mi svoju namjeru da pamtim i
poštujem
O naš Sejjide! Da vama život
žrtvujem

Usprkos satani, otkloniti nemar, druge
poučiti
Odbaciti misli što progone, nemarne
probuditi!

Za veliku korist i brigu treba trud
uložiti
I javnu slavu Allahu treba u ljubav
položiti

Ovako su radili šejhovi, veliki
učenjaci
Tako su postupile evlije i veliki
prvaci

Prema Lamijevom spisku bilo je
7000 šejhova
I bezbroj sufija moralnih poput
Rumija

Glasni zikr je zabranjen - rekoše
jednoglasno
Za sedamnaest hiljada ljudi to je jasno

„Džamo as-Sagîr" kaže da je ovo
vjerom pohvaljeno
Sufijski prvaci vele: i mi to
preporučujemo

Ako se dogodi u kruženju, zanosu,
dozvoljeno je
U Risali Bergivija zbog zanosa
dopušteno je

Nije dozvoljeno, al' jeste kad je u
zanosu
I to od evlija dolazi, a ne u prkosu

Muzika tu služi za duhovno uzdizanje
Za strasti duhovne, a ne za vanjsko
vladanje

Odmah pitaj srce, ako ti je iskreno
Jesmo li za ovo dali temeljni dokaz
valjano

Jako griješiš ako ovo kažeš radi ibadeta
A ako čezneš za ljubavlju neće
biti šteta

Jer svi nisu imali pokornosti, čak
ni srama
Gledajuć' na pravdu žele srušiti ugled
islama

Oni što niječu tesavvuf, samo su
likom ljudi
U djelu je „Alemi Enver" čaša za
kojom se žudi

Nadahnut sam „Gevheri Hakikatom"
što pobunu rješava sada
Sljedbenik Sadija i Nakši Behaijja,
slavuj Sejjid Ahmeda

HVALOSPJEV VELIKIM MUDŽTEHIDIMA

Mudžtehid u ajetu čita istine izrečene
Sve greške kod Istinitog biće mu
oproštene

Ljudi nisu sposobni da to shvate
Obični ljudi ne mogu to da dohvate

Ljudi odabiru ono što im u korist ide
Da putuju na kraju Uzvišenom to
ne vide

Ne valja Istinu odbaciti, neuke
slijediti
Na putu vjere treba pomoć prihvatiti

Neće biti odbačeni oni što put vjere
slijede
S druge strane,oni što griješe, ti i
ne vrijede

Sljedbenici.izdajnika biće vječito
prokleti
Sufiju asketu u sitom naselju neće
razumjeti

Ilhamija gleda i s isprikom svakog
prihvaća
I time dokazuje da iskonski zapis
shvaća

Ako si Ti svjetlosvega
Zašto ovi derviši gore?

Nemarni, u srcu nađu Njega
Da ne osjetiš kletve, ponore.

Vjeruj Mevla Kadir će te probuditi
Ne ostavljaj druge u tom bezizlazu

Odricanje će te Bogu približiti
Siromaštvo će ti dati mir na ulazu

Za sve sem Boga oči zatvori
Pejgamberov potomče prije smrti
nestani

S Istinom u srcu Njemu govori
O Ilhamija i u snu stožer ostani

Svemu je Vladar šerijat
Ne zanemari hakikat

A stub svega je tarikat
I on ti je tu, nadohvat

Tebi rekoh: sve puteve znaj
Ismailija si i zato ne spavaj

Evlije i vjerovjesnike gledaj
U šerjiatu nadjoše Istinu i smiraj

Kada bi ibahijama pripadali
Od našeg skupa bi odudarali

A ako budu pravični bili
Svugdje i svima bi koristili

I u jednoj riječi velikana
Sramotu veliku nalazi satana

Poput dženneta mjesta vajna
Za tebe će ostat' vječna tajna

Pristajuć' za njim on ne dolazi
Misleć valjda da se tako prolazi

Nije čudo, o ašici, pred Allahom
Uman je onaj sa zikrullahom

Neko od njih u sitom času
Ne čuje istinu u Njegovu glasu

Kur'ân kaže: O ljudski svijete
Ti si moj miljenik, traži savjete!

I samo onaj ko je u zikru
Može ponijeti Istine iskru

A kad čuje glupo pitanje
Prihvati ga i na tom ostane

Troše riječi, ništa ne primaju
Zalud prkose i na tom ostaju

Neću, Bože, u mraku da proživim vijek
Iz tog mane slijede i to zauvijek

Postojan u tarikatu ko je
Zna šta se u srcu krije

Oni što misle da su sve shvatili
U stvari su neznanje pokazali

Onaj ko je tarikat izučio
Ako mu je ko šta prigovorio

Bilo o vjerovanju ili vjeri
Bilo o tarikatu ili nevjeri

Ide i u Knjizi odgovor traži
Znajuć da su sve drugo laži

Ako u njoj nađe odgovora
Šuti i dalje ne razgovara

Ako odgovor ne nađe, onda veli:
„U mojoj Knjizi to nisu naveli"

Taj odgovor ne mogu uvažiti
Premda ga želim i dalje tražiti

U Knjizi je rješenje jedino
Ja zapisah, ti uvaži to

Zar ne znaš to znano mišljenje
Da i u hadisu ima rješenje

Ako neko dokaz hoće oboriti
Njegove riječi ne može osporiti

Mišljenje imami Jusufa je
najispravnije
Prihvati ga i ti kao najvrednije

Ko si ti da siješ sumnje klicu
Kad to nije ništa do zavjet u srcu

Zašto ovom svijetu povlađuješ
Odbaciće te stoga što mu robuješ

Šta je Istina od njih nećeš saznati
Ako je tako, ostaje ti vjerovati

Ko je taj što Istinu ne prima
Kako ćeš saznati ako te zanima

Od milosti zauvijek odvojen
Boga se boj to ti poručujem

Pak da ne budeš proklet vječno
Jer ćeš se kajati beskonačno

Neko želi da ga slavna vide
Neko stalno skromno ide

Neko viče: „Ja sam neko!“
Neko tek veli: „Nisam niko!“

Neki ističu učenost
Neki povučenu šutljivost

Neki plaču, neki se raduju
Neki su strpljivi, neki žaluju

Neki trpe jad i siromaštvo
Neki uživaju dobro i bogatstvo

Neki poslu svu važnost pridaju
Neki se tog odriču i mir uživaju

Neki su oženjeni, neki bećari
Neki, opet, stalno traže čari

Neko ljepotu, neko ugled bira
A neko na svaku svirku igra.

Njemu pokornost je sve što radimo
To što mirujemo i što mu se vraćamo

Svi snovi su do Njega dopiranje
Sva rasutost sebi dolaženje

Svaka vrsta ima svoje suprotnosti
Svaka grupa ima svoje različitosti

Svaka posebnost u općenitosti ostaje
Svako beznačajan čovjekom postaje

Oni bez ugleda važnošću blistaju
Svi oni ništavni uglednim postaju

S mahanama je i sufija pobožni
Svaki njegov nazor postaje pakleni

Njegov vjerski pravac nejasan ostaje
Svako mjesto njegovo pakao postaje

Utječem se Uzvišenom Allahu

***Od ovog stepena** još je mnogo penjanja*
Na jednom mjestu nema zastajanja

Ovo nije mjesto za one koji sumnjaju
A svi zanesenjaci ovdje sanjaju

Neko traži Istinu potajno
Neko želi Gospodara stalno

Neko neuk, neko učen
Neko posti, neko utučen

Neko Arap, neko stranac
Neko Uzbek, neko Perzijanac

Neko Turčin, neko Bošnjak
Neko građan, neko seljak

Neko nosi tek košulje otrcale
Na nekom atlas i samur ćurak

Neko je sav u lahuru i svili
Neko je gô, ali ne cvili

Neko je debeo, neko je slabašan
Neko od roda, a neko izmiješan

Neko stalno iščekuje samoću
A neko se provodi noću

Neko sa sultanima i vezirima
A neko s prostim, poniženim ljudima

Neko bi želio da ugledan bude
Neko, opet traži prave ljude

Božji *prijatelji poslušajte*
Svemu ovome počast ukažite

Nemaran čovjek od toga daleko je
Za evlije ne zna nit' ih priznaje

Neznalice ovo nisu shvatile
Jer su ih uvijek satane vodile

Ali Milostivi neće satanu pitati
Koga će voljeti i koga će štititi

Znaj da ne manjka ni savršenih
Da ima mnogo i onih čestitih

Čitaoče pokušaj da shvatiš
Da njihovu različitost prihvatiš

Nema razlika po spoljnim znacima
Po očima i po očnim kapcima

Oni se nalaze u svim skupinama
Oni se nalaze u svim klasama

Kroz svaki prolaz ovi prolaze
Sa svake strane ovi dolaze

Čak i pića različita piju
Drugačije se oblače i ponašaju

Drugačiji su po izgledu
Drugačiji su po hizmetu

Al' ciljevi su im isti uvijek
Pokornost Bogu sad i zauvijek

Ako su im mezhebi različiti
Ako su skloni krivim putem hoditi

Svi traže Kabe počast
Svi nalaze u Biću spas

Ajeti i sure su pobrojane
Iz svega odredbe izvedene

Iza svake odredbe veličanje dolazi
Iz svakog veličanja Jedan izlazi

Od Jednog Istina Jedinstva dolazi
Iz svake Istine Allah izlazi

Ilhamija stalno bolno jauče
I čekajuć' vrlog Prijatelja plače.

Gospodar zemlje i neba
Od Njega svako dobro treba

Zastor što sva vrata otvara
Jezik je što svaki odgovor dâ

Ako kažeš - Da nađem Veličinu
Šutnjom ćeš je dovesti u blizinu

Muškarci i žene zajedno
Nasljeđe su jedno i podijeljeno

Slanu vodu nije kušat' lahko
Do uzdignuća neće doći svako

Ko do svoje duše ne dospije
Milost Božja mu se ne ukazuje

Derviš, čiji je stožer evlija
Istinu nalazi ko kad led probija

Onome ko u duši osjeti slast
Milostivi daje užitak i radost

Ako se poniznost dostiže
Svaka se radost lahko postiže

Ne budi lijen! Dušu pokaži!
Kod Istinitog ugled potraži!

Uz ljepotu i plemenitost
Naći ćeš pamet i savršnost

Spominji samo Njega
Kao Plemenitoga i Velikoga

Četiri su mezheba i četiri stupa
U njima sva dobra idu skupa

Bogu se obraćaj i ne ridaj
Ne trudi se uzalud i ne kukaj!

Dubokim uzdahom Bogu se obraćaj
U hrku i ćulah nikad se ne uzdaj

La ilahe illalah
Ko ga se boji, njegov je Allah

I one što su zaljubljeni do ušiju
Pravi pobožnjaci nadmašuju

Ovo svjedoči svaki evlija
Iskreno je govorio: Ilhamija.

Ah, na varku vremena, Istiniti me je upozorio
Ah, od ljudske nepravde, Istiniti me je štitio

Ah, od duševnih muka, Allahu mi je lijek bio
Ah, od nasilja mudraca, Allah mi je pomoć pružio

Ah, od grešnih poslova Istiniti me je skrenuo
Ah, od vladavine zla, Allah me je spasio

Ah, u ljubavi prema ljepoti, Istiniti me je je uputio
Ah, za užitak u dobroti, Allah mi je dokaz postao

Ah, u ovom otkrovenju, Allah mi je raj dočarao
Ah, u umu zapanjenom, Allah mi je Prijatelj postao

Ah, u otkriću ovog govora, Allah mi je pokajnike pokazao
Ah, ah, od ovog nadahnuća dušom sam vrt postao

I dobro i zlo, sve je od Boga, ne reci
velik si
To je ono što u vjeru spada, iz Istine
izlazi

Jedinstvo je od Adema, stidjeti se od
širka je
Miješanje neznanje je, nevjera
nezahvalnost je

Ovo se doznaje iz šerijata, oštra je
sablja u istini
To su dokazi iz šerijata, uz Istinu nisu
skriveni

Iskusan tarikatom postaješ, blagodati
su od Ahmeda
Koplje bacača je spoznaja, mudžiza je
od Muhammeda

Keramet je od evlija, postiže se Boga
slaveći
Ljubav iz vreline zanosa dolazi,
maštom prolazeći

Sva su zla od đavola, nemoj ih na
druge prebacivati
Sve što se govori iz Kur'ana je i u
hadisima, možeš čitati

Glupost je od nezrelih sufija, zablude
od nevjere
Zrelost je od Ilhamije, a radosna vijest
od dokaza je.

Ti si svjetlo zemlje i neba, okean i u
njemu sjaj
Ti si Ahmedova lampa, Uzvišena
svjetiljka i njezin odsjaj

Ti si sjajna zvijezda i miradž i maslina
sveta
Ti si Sinaj, Ti se ukaza, kad nestaše
brda svijeta

Ti si sultan istoka i zapada, veličina i
ljepota
Ti si svjetlo, odraz nura, svuda Te je
vidjeti divota

Ti si taj koji u molitvi pouku daješ i
upozoravaš
Ti si taj što nadzireš svijet i što ga
upozoravaš

Ti si svjetlo koje blista, od svjetlosti
same
Ti ne pržiš, Ti si svjetlost bez imalo
tame

Ti sebi približavaš i koga hoćeš
upućuješ
Allah, Allah Ti postojiš i promjene
daješ

Vladar si Svemira, moćno se nad
svijetom nadvio
Dželal-pašu, Tvoga roba, na pravdu si
naputio

Tog grešnog gaziju, na Bosnu si
odredio
Dželalova sablja Tvoj je dar, Ti si
pomoć pružio

Odbijaš i primaš, Ti si meleka i
šejtana stvorio
Ademovu djecu učinio odabranim i
dušu im udahnuo

Ti si slao pejgambere da vodiči budu
dobrima
Ti si mjera za šerijat, Ti si terazija
učenima

Ti zapovjed i zabranu dade, istini i
pravdi uputa si
Ti stvori i cara i siromaha, pomoć
obojici opet Ti si

Ti si ogledalo opet i običnog i
odličnog
Dade šerijat i traktat i spoznaju
nepoznatog

Ti si dao posmatranja i svjedočanstva
Milostivi dobar si i zaštitnik
čovječanstva

Oni koje niječu ne prihvataš, grešnike
kažnjavaš
Strog si prema nemarnim,
pokajnicima krilo pružaš

Ilhamija Tebe traži, tog dokaza bitnost
Ti si
Ti si čuvar ovog Bosanca, uz hanefiju
uvijek si .

Dođi Prijatelju ašika, zapamti i stalno
ga veličaj
O trpnji Poslanika, jednu po jednu
priču mi ispričaj

Šta je sve podnijela hazreti Aiša, naša
majka
Reći ću ti šta doživješe: potomci
Božjeg Miljenika

Šta je podnijela hazreti Hatidža od
svoje rodbine
Otkud kazna Božja kad nisi rob svoje
požude?

Sad razmisli šta je hazreti Adem trpio
od potomstva
A sam Bog zna šta hazreti Havva
podnije od šejtanstva

Šta su Musa i Isa trpili od opake
vojske jevrejske
Kao i Idris i Džurdžis, neko posta
šehit, neko pobježe

Šta da kažeš na Nuhov potop kroz 950
godina
Šta za to vrijeme Božjem Poslaniku
učini njegova rodbina?

Šuajb, od svog naroda kakve sve
nevolje ne doživi
Pa Jakub, a tek Sulejman kakve sve
nevolje ne preživi

Bježeći od svojih sljedbenika, šta je
sve Junus podnio
Sulejman, pa Davud - car Božji - šta
je sve trpio?

Jahjau i Zekerijjahu pilom su grlo
presijekli
Šta pretrpje smirenik Talut od
Džaluta, vidje li?

Nemrud i Azer svakog su dana svađu
rasplamsavali
Dok su Božji prijatelju svaku vatru
lahko smirivali

Vjerovjesnik Uzeir odmetnike je
upućivao
Sklonio se od njih i za sto godina opet
pojavio

Hizr i Ilijas uđe u svijet što se
nevidljiv odvija
Sada ridžali šute, može li se vidjeti
taj evlija?

Šta se dogodi sa njegovih drugova
dosta
Užički šejh pod objedom evlija posta

Gledaj Gaibiju i Kaimiju šta su u
Sarajevu napravili
S mnogim evlijama je tako na Božjem
putu nisu pali

Od njih si bio čist, pa ako to voliš
teško tebi
Allah je istina, a Istina ne nosi zlo u
sebi

Đavo i anđeo ne mogu biti jedno u
sebi
To nije moguće složiti, mora bit'
jasno i tebi

Naređeno nam je lijepo vladanje, i da
se volimo
Među Božjim stvorenjima da od
Njega ispriku tražimo

Voli stvorenja radi Stvoritelja ili radi
jedinstva duša
Znaj da se u svemu Bog odražava, sve
zna i sve sluša

Mrziti se radi Boga, to može samo u
neznanju biti
Treba se oslanjat na Boga i čvrsto
Nužnog držati

Znaj da je sve od Boga, u ružnom se
ne nahodi
To je pravo znanje, to zna ašik kad
dohodi

Stalno gledaj u sufije, ne čini ništa
mimo Boga
Sa sufijskom mišlju, dodji do
saznanja svoga

Ilhamija je mnogo podnio i uvijek
Biću bježao
Ne družeći se, u osami, Božju je
dobrotu tražio.

Odlični čista srca, do Istine stiže
Zaronjen u Njegovu ljepotu tajni si
mnogo bliže

Ko otvori biser, u Njegov zaklon
dospije
Ko upozna Gospodara kevser Istine
ispije

Ko se s uzdahom Bogu obraća,
riznicu Istine otvoriće
Ko služi Gospodaru, na mjesto
Istine stići će.

U dvorcu Bića u more Istine
zaronićeš
Držećio se za skute šejha, slavuj
Istine postaćeš

Ko nadje Alija i Ebu Bekra u džennet
ući će
Ko car dvaju svjetova, bajrak Istine
pobošće

Ko dopire do srca ašika, ambru Istine
sipaće
Sad Ilhamija Bogu zahvaljuje, šerbe
Istine popiće.

***Pojmovi** gore-dolje prekriše mi um*
kao zastor sneni
Al' kad dođoh do shvatanja duša,
ukaza se Prijesto meni

Pejgamberi i evlija otkriše mi gdje se
Arš temelji
Božja sudba i nebesa javiše mu se na
zemlji

Vidljivo, nevidljivo i Riječ Kur'ana
mi osta
Uzvišeni i Njegovo Biće dovoljan
meni posta

Muhammed i Božje prisustvo u
mislima
Sa Hidrom se osjećam kao sa
prijateljima

Sa Kur'anom i vjerom, otkri se Kuća
meni
Tajne postaše jasne, a stid se u meni
skameni.

Strast *poriče one što Uzvišenog*
slijede
Evlije pokazuju da Istine nikada
ne blijede

Melek i šejtan jednog Prijatelja
ne žele
Tijelo i tvoja priroda, to je nesreća
vele

Oni nisu istrajali na putu Istine
U prirodi paklenskoj, stalo im je do
vanjštine

Mogućnost da vide nûr, nemarni
nemaju
A i kako bi kad zatvorena srca imaju

Sufija koji poriče, daleko je od Istine
I stoga on ne može ni u šta da
pronikne.

***O svijetla** tajno svijeta nevidljivog*
O blistava zvijezdo Allaha Milostivog

O beskrajno Jedinstvo što stojiš
najviše
O Ti što stiže Allahu na dva koplja
više

O Ti koji ćudoređe imaš najbolje
O Ti koji si Car vojske bezbrojne

O Ti okeanu spoznaje najdublje
O Ti simbolu Mudžize najbolje

O Ti na čelu ljudskog roda
O Ti dostojan blizine samog Boga

O Ti što pred svima odabran kročiš
O Ti što Božju pravdu tumačiš

O Ti evlijo od kamena dragog
O blistava čestico svijeta pojavnog

O Ti kojem se svaka tajna otvori
O Ti koji si ambra sveg što postoji

O Ti čije je djelo od svih najhvaljenije
O Ti čije je ime od svih najslavljenije

O Ti što si oslonac hadisa i Kur'ana
O Ti što si stožer pravnog mišljenja

O Ti koji si duša svih kutbova
O Ti koji si nadahnuće svih duhova

Ti si vođa i slika svega stvarnog
Ti si uzda pravca tarikatskog

Ti si prema sirotima najmilostiviji
Ti si među zakirima najplemenitiji

Ti si dar siromašnima
Ti si velikan dervišima

Ti si u vjeri čvrst i postojan
Ti si Car zakona Istine dostojan

Ti si Ilhamijin lijek
Ti si dokaz dokaza uvijek

PJESME NA ARAPSKOM JEZIKU

Divan hadži sejjid Abdulvehhaba Ilhami-babe Bošnjaka

Gospodaru! Za srcem vječno plačem
Ludo zaljubljen da umrem i čeznem

O Spominjani, kajem se opet
molitvom zanesen
Zanesen Tobom hitam izgubljen i
pometen

O Bliski, blizak si i sebi približi
Gospodaru moj, olakšaj život i ljubav
ukaži

Plemeniti Gospodaru, da žudim za
Tobom učini
Najmilostiviji, na molbu moju
Sebi me okreni

O Blagi, u velikoj sam čežnji i žalosti
O Dobri, obraduj me i spasi od bolesti

O Voljeni, koliko ja ljubav svoju
prikrivam
O Milostivi, poštujući Te zatim je
otkrivam

O Vidljivi, obraćam Ti se i molim
u tajnosti
O Skriveni, čeznem za Tobom u
svojoj iskrenosti

O Dobročinitelju, u žudnji Te grlim
O Postojeći, svim bićem Ti hrlim

Ti što sve skrivaš, učini mene
vidljivim
O Jedini, primakni me sebi da se
sjedinim

O Stvoritelju, za Ilhamiju se svoga
pobrini
O Poslaniče, kod Njega se za mene
zauzmi

Šta mi je pa stalno mislim o drugom
Nemoćan Ti evo dolazim sa tugom

Zahvalan za blagodati velike
Veliča Te riječju „Levlâke“

Tebi se obraća duša moja
Abdullah - Tvoj rob sam ja

Gospodaru, pred Tvojom kapijom
Te molim
Rob koji Te moli, Tvoj oprost traži

Tebi sam okrenut i Tvome svemiru
Tebi dolazim i težim Tvom miru

Ilhamija Tebe moli za oprost
Ja, rob, dobio sam Tvoju vijest

Tvoj sam zaboravljeni rob, budi mu
naklonjen
Oprosti onome koji se nada na ljubav
oslonjen

Srce moje Tebe želi, duša moja
Tebe moli
Skrivena misao moja Tebe gleda i
Tebe voli

Tijelo mi je iscrpljeno u muci teškoj
Tvoj rob je iznemog'o u ljubavi čistoj

Moje je srce Tvoj nûr, duša za
Tobom plače
Moj užitak, Tvoje biće u ljubavi zrače

Moj užitak govori, moje uho sluša
Otkrovenje Istine u ljubavi kuša

Moj duh to si Ti, moje lice to si Ti
Moje oči to si Ti, u mojoj ljubavi si

تقاصرت الهمم عنه في هذا العصر ٥ حفظنا الله وإياكم

من كدورات الدهر ٥ وان ممن ساعدته العناية

الازلية ٥ ووصلت اليه الفيوضات الابدية ٥

العالم العامل والفاضل الكامل الزكي الاديب ٥ والالمعي

الاريب المتحلق بالاخلاق المرضية ٥ والمتصف

بالاوصاف المكرمية ٥ البالغ في فنا السنن من الكمال

مبلغ الشيب والمتقل عن نوافل الحقائق وفر نصيب

السابق في مضمار الفضائل والفواضل ٥ والحائز من

قصبات السبق ما قصرت عند الاقصاء والاماثل ٥

حتى تبلغ الى مقام يأتي الطلبة اليه من كل فج عميق ٥

ويحصلون عنهم امهم من كل رقيق ودقيق ٥

العالم العامل والفاضل الكامل عبد الوهاب بن عبد الوهاب

الريحوي البنوي تجاوز الله عنهم باللطف الجلي والخفي المعنوي

فلقد حصل مني بعض العلوم العقلية ٥ واستفاد

ايضا بعض العلوم الشرعية ٥ حتى في اوام مجلسي فهو ما

لم

RUKOPISNA GRAĐA I DRUGO

1) Ilhamijin *Divan* - rukopis br: 3025 Gazi Husrevbegova biblioteka u Sarajevu:

2) Ilhamijin *Divan* - rukopis br 3056-Gazi Husrevbegova biblioteka u Sarajevu;

3) *Medžmua Sirri i Ilhami* - rukopis Priv. br: 51-Gazi Husrevbegova biblioteka u Sarajevu;

4) *Medžmua*-rukopis br: 5939/3 - Gazi Husrevbegova biblioteka u Sarajevu;

5) *Medžmua*-rukopis br: 1010 - Orijentalna zbirka JAZU Zagreb;

6) *Ilmihal Abdul-Vehhaba Ilhamije* na našem jeziku-fotokopija u Orijentalnoj zbirci N°: 2099 JAZU Zagreb;

7) Drugi primjerak *Ilhamijina ilmihala.* na našem jeziku - rukopis br: 2929 - Gazi Husrevbegova biblioteka u Sarajevu;

8) *Deset medžmua* (džončića) vlasništvo Fočaka h. Abdullaha iz Sarajeva;

9) *Medžmua* (džončić) vlasništvo Varatanović h. Halida iz Sarajeva;

10) *Medžmua* (džončić) vlasništvo Sikirić h. Hilmije iz Sarajeva;

11) *Medžmua* (džončić) autograf Strika h. Mustafe, vlasništvo Strika Sejda iz Sarajeva;

12) *Tuhfetu-l-musallin ve zubdetu-l-hašiin* - rukopis br: 4509, Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu.

LITERATURA

1) Bašagić, dr Safvet-beg: *Kratka uputa u prošlost BiH*-1900 str. 132;
- *Znameniti hrvati Bošnjaci i Hercegovci u Turskoj Carevini*-Zagreb 1931. g. str: 34 (GZM 196, 226, 266;

2) Buljina, Halid: „Tekije u fojničkom kraju" *Glasnik VIS-a*, br: 6, 1983, str: 838-855;

3) Dobrača, h. Kasim: - „ ,Tuhfetu-l-musallin ve zubdetu-l-hašiin' od Abdul-Vehhaba Žepčevije Ilhamije", *ANALI Gazi Husrevbegove biblioteke* u Sarajevu, knj. II i III, 1974 g., str: 41-69;

4) Hadžijahić, dr Muhamed: „Hrvatska muslimanska književnost prije 1878. godine" *Jadranski dnevnik*, III/1938 g., *NAPREDAK* (kalendar) XXVIII/1938, str: 93-104, P. O. Sarajevo 1938. g. strana 14;

„O jednoj pjesmi šejh Sejjid Vehhab Ilhamije“ *Novi behar* Sarajevo, II/1934-35, 16, str: 278-279;

- Bosanskohercegovačka književna hrestomatija - *Starija knjiž evnost,* 1974. g. str: 221-312;

5) Handžić, h. Mehmed: - *Književni rad bosanskih muslimana,* Sarajevo 1934 g.;

„Ilhamija Žepčak-muslimanski pjesnik iz Bosne“, *Hrvatski dnevnik,* Zagreb V/1940, 1343, od 21.1.1940 g. str: 14-15;

6) Isaković, Alija: - *BISERJE* - Izbor iz muslimanske književnosti, Zagreb - Stvarnost, 1972 g.;

7) Kadić, Muhamed Enveri: *Kronika,* sv. XIX, str: 319-328;

8) Kadić, Rešad: *Pobožne pjesme bosansko-hercegovačkih muslimana,* I. izdanje, 1980 g, str: 35-39;

9) Kapetanović, Mehmedbeg: *Istočno blago,* knjiga II.

10) Kemura, Sejfuddin-Ćorović. *Serbokroatische Dichtungen bosnis-*

cher Moslims aus dem XVII, XVIII. und XIX, Jahrhundert. Sarajevo 1912. g., str. XVIII, Einleitung, str: 38-45;

Kemura, Ibrahim: „Ilmihal Abdul-Vehhaba Ilhamije na bosanskom jeziku" *Glasnik VIS-a* g. br: 1 i 2

12) Kreševljaković, Hamdija: „Visoko" - *Novi behar*, god. VIII;

„Žepče" - „Napredak" *Hrvatski narodni kalendar* za 1937, godinu;

13) Memija, Minka: „Ilhamija - Pjesnik buntovnik" - *Radio - Sarajevo Treći program*, br: 38, 1982. g. XI, str. 432-437;

14) Muftić, dr Teufik: „Arebica i njen pravopis" - *Prilozi za orijentalnu filologiju, XIV i XV/5*, Sarajevo 1969. g. str: 101-121;

„Arapsko pismo kod nas" - *Radio-Sarajevo - Treći program*, br: 24, 1979. g. str: 558-559;

15) Mujezinović, Mehmed - „Bašeskija" - *Epigrafika*

16) Nametak, dr Abdurahman: „Bosanska alhamijado književnost u

tokovima Jugoslavenskih književnosti" - *Radio-Sarajevo - Treći program,* br: 24, 1979. g., str: 477-501

- *Hrestomatija bosanske alhamijado književnosti,* 1981. g.;

17) Sejdović, Mehmed: -Hulusija „Bošnjakuša" - *Nada* od 15.VIII. 1895. g., str: 311;

18) Sikirić, dr Šakir; „Tekija na Oglavku" - *Kalendar Gajret* za 1941. godinu, str: 42-51;

„Pobožne pjesme šejh Abdurrahman Sirrije, *Glasnik IVZ,*

„Šejh Arif Sidki Kurt-Zelenko", *Glasnik IVZ,* 1942. g. br: 4

19) Sokolović, Osman Asaf: „Karahodža h. Ahmed ef. (Abdul-Vehhab)" *Gajret,* god. XV-1934 g.;

20) Šabanović, dr Hazim: *Književnost muslimana BiH na orijentalnim jezicima;*

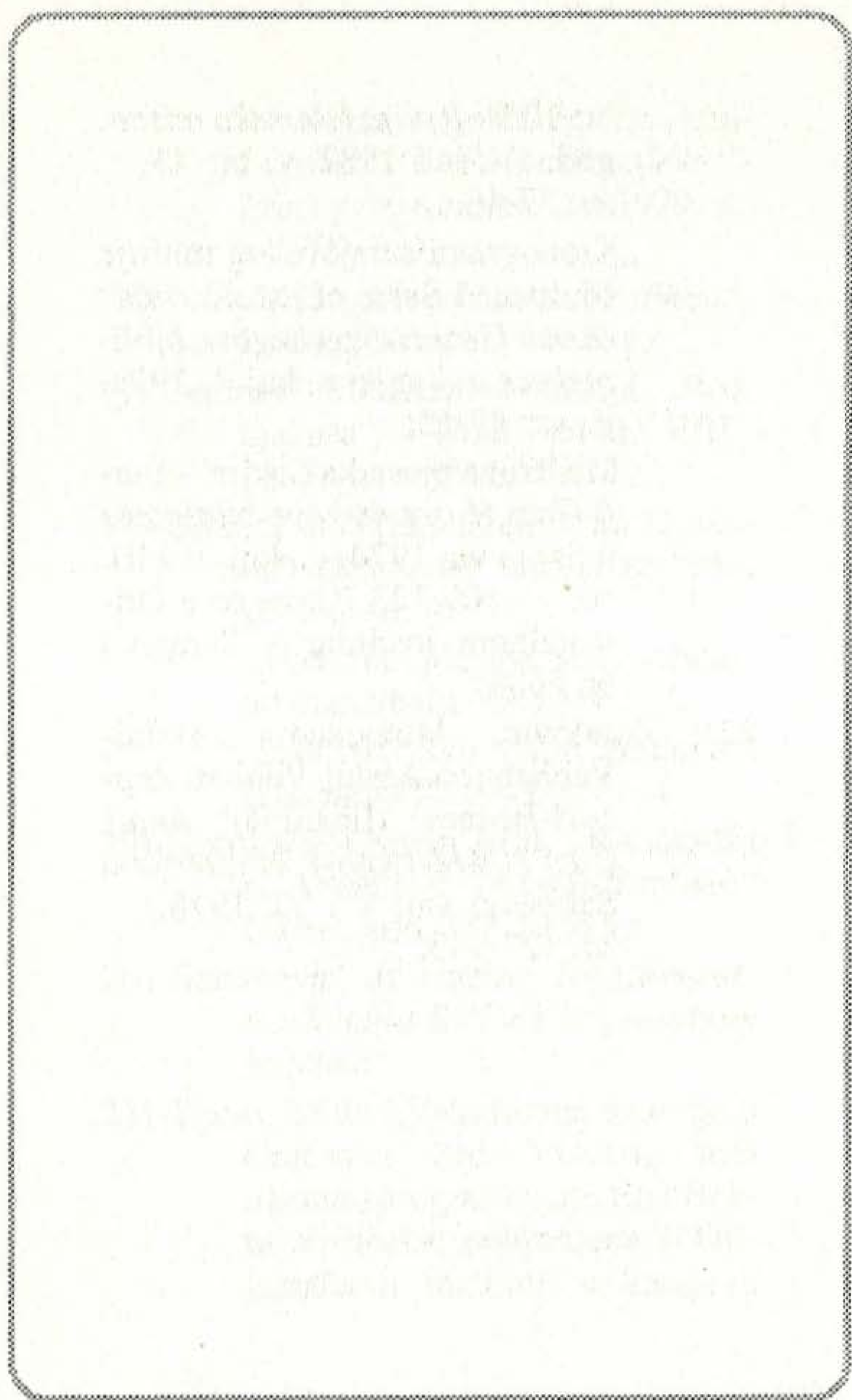
21) Trako, Salih: „Vakufnama džamije u Gračanici kod Visokog medžmua-autograf kadije Ebu Bekra Visočaka, pohranjena u Orijentalnom Institutu u Sarajevu

br: 105" -*Revija Islamska misao*, god. IV, juli 1982. g, br: 43, str: 37-46;

„Kronogrami sarajevskog muftije Muhamed Šakir ef. Muidovića" -*Anali Gazi Husrevbegove bibliotekeke* u Sarajevu, knj. I, 1972. g., str: 49-65;

„Medžmua pjesnika Šakira"-*Anali Gazi Husrevbegove biblioteke* u Sarajevu, 1974. g., knj. II i III, str: 109-123 (Čuva se u Orijentalnom institutu u Sarajevu br. 4689);

22) Ždralović, Muhamed: „Abdul-Vehhab ibn Abdul-Vehhab Žepčevi-Bosnevi (Ilhamija)" *Anali Gazi Husrevbegove biblioteke* u Sarajevu, knj. V i VI, 1978. str. 127-143.

RJEČNIK

A

Ābid - pobožnjak

agjār - stranci, tuđinci, neznanci; suparnici u ljubavi

ākil - pametan, razuman

alemde - u svijetu

ālemi ervāh - svijet duša, duhovni svijet

Alija - Alî ibn Ebî Tâlib, halifa Četvrti, tj. četvrti nasljednik Muhammeda, a.s.

amber - v. ambra

ambra - veoma mirišljava smolasta materija, koja se vadi iz žlijezda jedne vrste kita

ārifûn - dobari poznavaoci, gnostici

Arš - prijestolje Božje

āšik - zaljubljenik; u tesavvufskoj poeziji zaljubljenik u Boga

Āzer - otac vjerovjesnika Ibrahima (Abrahama). Porijeklo mu se dovodi do vjerovjesnika Nuha (Noja). Bio je idolopoklonik i uz to majstor za izradu kipova.

Iako ga je sin Ibrahim pozivao u monoteističku vjeru nije prihvatio. Poznat je i pod imenom Tareh.

B

Bākī - vječan

benden - od mane

berat - carski dekret, ukaz, povelja

bešer - ljudstvo, čovječanstvo

bulbul - slavuj

bustan - bašča

Ć

Ćehaja - zastupnik vezira, paše, defterdara ili nekog drugog velikodostojnika

D

Dāim - uvijek

Davud (David) - vjerovjesnik i ujedno vladar Izraelićana, rođen u Betlehemu 1086. ili 1071. prije Isaa, a.s. Budući da je pogubio silnika Džaluta, bila mu je namijenjena kći vladara Taluta za

ženu, ali vladar koji nije mogao da to prihvati pokušao ga je pogubiti, te je Davud bio prisiljen da bježi. Nakon ubistva vladara Taluta 1056. ili 1040. prije Milada, došao je na prijesto Izraelićana.

debdeba - sjaj, pompa

Dejjan - jedno od 99 Božjih imena (onaj koji pravedno nagrađuje i kaž njava)

derman - lijek

ders - lekcija

dert - briga, bol

derviš - pripadnik jednog od dvanaest mističkih redova u islamu

devr - novac koji iza umrlog ide iz ruke u ruku izvjesno vrijeme, a zatim se podijeli sirotinji za dušu umrlog

dizar - viđenje Boga

dost - prijatelj (u ovoj poeziji odnosi se na Boga)

dova - molitva Bogu, blagoslov

dunjaluk - ovaj svijet

DŽ

Džahil - neznalica

Džalut - silni junak iz vremena vjerovjesnika Davuda (Davida), a.s. Živio u Palestini i ratovao protiv Izraelićana. Sam je tražio ko će mu izići na mejdan. Talût (Šaul), vladar Izraelićana, u jednoj prilici je obećao da će dati svoju kćer onome ko mu izidje na mejdan, ali se niko nije javio. Davud, a.s., koji je tada bio u osamnaestoj godini, udario ga je plužnim kamenom i tako ga usmrtio.

Džāmiu-sagîr - zbirka hadisa (Muhammed, a.s., izreka) koju je napisao Dželaluddin Abdurrahman b. Ebu Bekr es-Suyûtî

džan - duša

džefâ - mučenje, uznemiravanje

Džemal - jedno od 99 Božjih imena

džennet - raj

dževap - odgovor

džifr - proricanje pomoću cifara ili slova

džin - nevidljivo duhovno biće

džinan - vidi džennet

Džurdžis - ubraja se u vjerovjesnike iako ga Kur'an ne spominje. Rođen je u trećem stoljeću n. e. u palestinskom gradu Ramalli. Po jednoj verziji sin je jednog od vladara drevne Kapadokije u Anadoliji (područje današnjeg Sivasa i Kajsarija). Slijedio je Isaovo učenje, pa je stoga poginuo 303. g. n. e. u vrijeme cara Dioklecijana. Kod kršćana je poznat pod imenom Sv. Đorđe. Englezi ga smatraju zaštitnikom svoje domovine. Nekada se Džurdžis i Hidr Iljas dovode u vezu i miješaju, pa se pogibija Hazreti Džurdžisa i kod kršćana slavi kao praznik Đurđevdan (Sv. Đorđe),

džurm - grijeh

Đ

Đoja - tobože

E

Ebu Bekr - prvi halifa, tj. prvo nasljednik Muhammeda, a.s.

evlad - djeca
evlija - „dobri"
evlijaluk - svojstvo dobrih
ešraf - plemići, aristokrate

F

Fakir - siromah
fānī - prolazan
fasl - dio, poglavlje
felek - univerzim
ferš - zastor

G

Gaib - Onaj koji je nestao, izgubio se - u smislu postao nevidljiv
gāfil - nemaran
gevheri hakîkat - sušina, bit stvarnosti
Golijat - v. Džurdžis
gönül - srce
gunah - grijeh
guzât pl. od **gâzi** - borac za vjeru
güzel - lijep

H

Hadis - Usmena tradicija od Muhammeda, a.s. Hadis je uz Kur'ân glavni vjerski i pravni izvor islama

Hadžegân Behauddin - Hwâdže Muhammed Behauddin Nakšibend - veliki bogougodnik (veli), osnivač tarikata nakšibendija. Rođen 1318. u selu Kasri Arifan u okolici Buhare. Tesaavvufsko učenje je stekao kod Hwadže Abdulhalik Gudždevanija. Nakon što je proputovao mnoge zemlje, susretao se i družio s mnogim učenim osobama vratio se i posljednje dane proveo u Buhari. Umro je 1389. i pokopan u rodnom selu.

hajat - život

Hakikat - Istina (u ovoj poeziji odnosi se na Boga)

hâl - stanje

Halik - Stvoritelj

hanefija - pripadnik šeriatsko-pravne škole Imami Azama Ebu Hanife, osnivača hanefijskog mezheba (Kufa 699 - Bagdad 769)

Hasani Basrija - Veliki učenjak i sufija iz prve generacije poslije smrti vjerovjesnika Muhammeda, a.s. Prenosilac je mnogih Poslanikovih hadisa. Rođen 21. g. h. a umro 110. (641-728)

haslet - svojstvo

hâšiûn - oni koji se boje

hatta - grijeh, pogreška

hazreti Adem (Adem) - prvi čovjek, praotac

hazreti Aiša - druga žena poslanika Muhammeda, kći prvog halife Poslanikova nasljednika Ebu Bekra. Prenosilac je mnogih Poslanikovih hadisa.

Hazreti Havva - prva žena; pramajka.

hesab - račun

hič - ništa

hidajet - uputa od Boga

himmet - trud, nastojanje; milost, pomoć

Hizr (Hidir) - prema predanju savremenika vjerovjesnika Musaa i Iskendera Zulkarnejna (Aleksandra Velikog), a kojim je putovao u tamni vilajet, ispio vodu života i

stoga i sada živi. U nekim knjigama Izraelićana, ne spominje se vjerovjesnik pod ovim imenom, pa se pretpostavlja identičan sa vjerovjesnikom Ilijasom.

hrka - haljetak naložen pamukom i prešiven

hukum - presuda, odluka

hurija - rajska djevica

I

Ibahijja - Jedna nastrana sekta sufija, koja smatra da je ispunjavanje Božjih naredaba i čuvanje od zabrana iznad ljudske moći i da nije dozvoljeno da čovjek išta posjeduje. Oba zabludjela sekta nije mogla steći mnogo pristalica, pa je poput drugih sličnih nestala.

ibraz - pokazivanje, objavljivanje, izdavanje, publiciranje

Idris - jedan od najstarijih vjerovjesnika koje spominje Kur'ân. Potomak je Šita, sina Ademova.

ihsan -dobročinstvo

illa illač - u značenju La ilahe illalah - u značenju nema Boga osim Allaha

Ilijas - v. Hizr

ilm - znanje, nauka

imam - predvosnik u molitivi, učenjak posebno u vjerskim i pravnim pitanjima

iršâd - uputa

Isâ - sin Mejremin, rođen u Palestini u kasabi Bejtullahm (Betlehem). Po islamskom vjerovanju Isa je jedan od dvadeset pet Božjih poslanika, koje Kur'ân izrijekom spominje.

isjân - pobuna; grijeh

istigfâr - traženje oprosta od Boga

J

Jahjâ - Yahyâ b. Zekeriyyâ - jedan od posljednjih vjerovjesnika pred pojavu islama.

Jakûb - vjerovjesnik, sin vjerovjesnika Ibrahima. Drugo mu je ime Israil.

Ja Rabb - o Stvoritelju

Jâsin - Kur'ân - sura XXXVII
jetim - siroče
jordam - oholost
Junus - (Jonas) - vjerovjesnik, koji se često u Kur'ânu spominje

K

Kabahat - Greška, nedostatak
kabi kavsejn - sasvim blizu, nadomak
kabur - grob
kardeš - brat
kavsi esfel - najniži svod (nebeski)
kavsi ala - viši svod nebeski
kelâm - riječ, govor
keramet - natprirodno svojstvo (dosl. plemenitost)
kerem - plemenitost
kerim - plemenit
kesif - gust; malo pametan i malo osjećajan
kijafet - odjeća (vanjski izgled)
kijamet - sudnji dan
Kitabu-l-Unsê (Lamii) - pisma, koja je napisao Lami'i, osmanski pjesnik iz Silista s kraja petnaestig i

prve polovice šesnaestog stoljeća (umro 1531.) Autor je mnogih književnih djela (osamnaest pjesničkih i jedanaest proznih

hodža - poštovan čovjek

kudurluk - potištenost, zabrinutost

kufr - nevjerstvo

kuffâr p. od **kafir** - nevjernik

kullarisati - v. kurtarisati

kurban - žrtva

kurtarisati - spasiti, izbaviti

kutb - vođa, obično duhovni, posebno derviške zajednice za koga se vjeruje da je jedinstven (jedini) u svom vremenu

L

La ilahe illallah - Nema drugog Boga osim Allaha

laik - dostojan

lâzim - potreban

levlâke - aluzija na nesiguran hadis: „Levlâke levlâke le mâ halaqtul eflâk“ - Da Tebe nije ne bih stvorio vasionu.

lutf - dobrota

M

Mabûd - Obožavani (Bog)

māl - bogatstvo, imetak

maraz - bolest

mazhar - mjesto; predstavka

melek - anđeo

melekût - duhovni, nevidljivi svijet

merkeb - jahača životinja

mertebe - stupanj

mestûr - pokriven

mevdžud - onaj koji postoji

Mevla Kadir - Dobročinitelj; Močnik (odnosi se na Boga)

Mevlan(a) - Gospodar

mezheb - pravna škola (sistem u šeriatskom pravu)

miradž - uzdignuće u nebo; miradž Muhammed, a.s., dogodio se 27. noći mjeseca ša'bana

mudžiza - natprirodna pojava, koja se pripisuje Božjim poslanicima

mulk - nepokretno dobro, posjed

mu'min - vjernik

munafik - smutljivac, licemjer

munsirun (muntesirun) - pobjedonosni

murekkeb- složen

murtat - izdajnik

Musa (**Mojsije**) - vjerovjesnik Izraelićana, rodio se u Menefu, u Egiptu 1700.g. prije Isaa (Isusa). Naredjeno mu je da faraona poziva pravoj vjeri. Kur'ân o Musau govori na više mjesta

muškila-tegoba

mušrik - neznabožac; višebožac

mutīūn - pokorani poslušani odani

N

Nakšibendija - Pripadnik derviškog reda koji je osnovao Muhammed Behauddin Nakšibendi (umro 1388)

nebî - Božji poslanik

nefs(enfus) - strast

Nemrud - osnivač i vladar Babilona. Bio je idolopoklonik. Nije se odazvao na poziv vjerovjesnika Ibrahima (Abrahama) da prihvati vjeru u jednog Boga. Naprotiv, bacio je Ibrahima u vatru, ali Ibrahim, Božjom odredbom nije

izgorio, pa i pored toga Nemrud nije prihvatio istinsku vjeru. Kasnije je uništen nezapamćenom navalom komaraca. Pretpostavlja se da je Nemrud ž ivio 2640. g. prije Isaa (Isusa)

nijaz - ponizan Bogu

nimet - Božja blagodat, Božji dar; fig. hrana

Nûh (Noje) - jedna od dvadeset pet nama poznatih vjerovjesnika. U pedesetoj godini dobio je objavu da narod poziva u pravu vjeru. Kako se narod nije odazivao, dobio je naređenje da sagradi lađu i da se ukrca sa ono malo svojih pristalica. Tada se dogodio onaj poznati potop svijeta.

nûr - duhovno svjetlo

O

Osman - Treći halifa, tj. treći nasljednik Muhammeda, a.s.

P

Peder - Otac

perda - zavjesa

pišman - koji se kaje

R

Rahat safâ - Pravi mir

Rahmân - Milostiv - jedno od 99 Božjih imena

ragbet - težnja za nečim, želja

ridžal - dostojanstvenik, velikaš, odličnik

Risala (Bergivijeva) - vjeronaučni udžbenik koji je napisao Muhammed b. Pir Alî Bergivi u šesnaestom stoljeću, pa je ovaj udžbenik poznat pod nazivom Bergivija. Kod nas je bio popularan i mnogo korišten.

S

Salim - Smiren

saltanet - carstvo

sejjid - gospodin, uglednik; onaj koji vodi porijeklo od loze Muhammeda, a.s., po muškoj liniji

selamet - spas

senden - od tebe

sijaset - politika

sirr - tajna

Subhân - Onaj koji je čist od svih ljudskih osobina jedno od 99 Božjih imena

sufara - početnica za učenje arapskih slova u mektebu

sufi - pripadnik jednog od dvanaest mističnih redova u islamu

sufli - nizak; prost, bijedan, bezvrijedan, podao, ovosvjetski

Sulejman (Salomon Mudri) - vjerovjesnik i vladar Izraelićana, kao i otac mu Davud. Treći po redu izraelićanski vladar. Sjedište njegovog moćnog carstva je u utvrđenom Kudsu

Š

Šah - Car

šejh - pročelnik, starješina tekije

šejtan - đavo

širk - mnogoboštvo, politeizam

Šuajb - vjerovjesnik, potomak vjerovjesnika Saliha, a.s., Poslan je da u pravu vjeru poziva narod Asha-

bu-l-eyke Medjen (stano-vnike krajeva Ejke i Medjen, na obalama Crvenog mora, na sjeverozapadu Arabije, između Palestine i Hidžaza), po kojima su i ti krajevi dobili naziv.

T

Taht -Prijestolje

takat - snaga, moć

takdir - što je odredjeno (sudbina)

talib - učenik (onaj koji traži znanje)

Talut (Šaul) - vladar Izraelićana, koji je bio na mukama zbog silnika Džaluta, koji je u ratu sa Izraelićanima sam tražio ko će mu ići na mejdan. Talut je čak i svoju kćer obećavao onome ko će mu se suprotstaviti i pobijediti ga

tarikat - derviški red

terazija - vaga

tevhid - vjerovanje u Božje jedinstvo

tugjân - uživanje; pretjerani raskoš

turbe - mauzolej

U

Ukabuliti - Primiti

ulema - učenjaci

ulvi - gornji; nebeski; koji pripada višem svijetu

Uzeir - ugledna ličnost iz naroda Izraelićana, čija je vjerovjesnička misija sporna. Nakon što je starorimski vladar Nabukadnezar osvojio i oplijenio Jerusalem, Uzeir je pao u ropstvo u Babilon, ali je nastavio propovjedničku misiju.

V

Velajet - v. evlija

vuslet - sjedinjenje s Bogom

vudžud - tijelo

Z

Zahir - Vidljiv

zakir - koji Boga spominje

Zat - Biće (odnosi se na Boga)

Zekeriyya (Zaharija) - vjerovjesnik Izraelićana, otac vjerovjesnika Jahja, a.s. Bio je živ i kada se

pojavio Isa, a.s. Obojicu spominje Kur'ân sa dužnim poštovanjem, kao i ostalih dvadeset pet vjerovjesnika

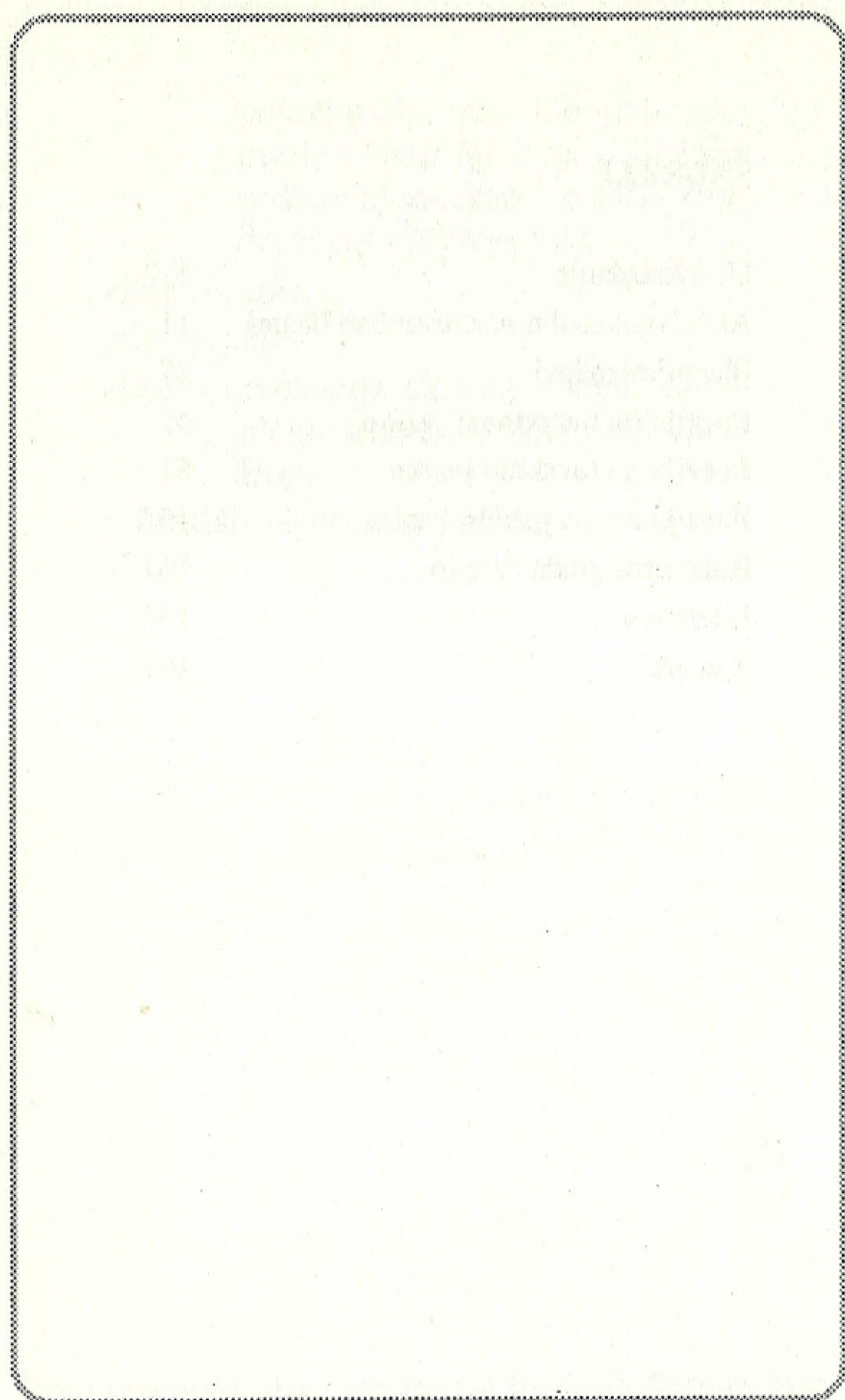
zićir - v. zikr

zija - svjetlo

zikir - invokacija Božjeg imena; zajedničko derviško učenje u slavu Boga

zikrullah - spominjanje Boga

SADRŽAJ

Izdavač
Mešihat Islamske zajednice Bosne i Hercegovine
Izdavačka djelatnost *El-Kalem*
Sarajevo, JNA 81/II

Za izdavača
Muhamed Mrahorović

Tehnički urednik
Selim Jarkoč

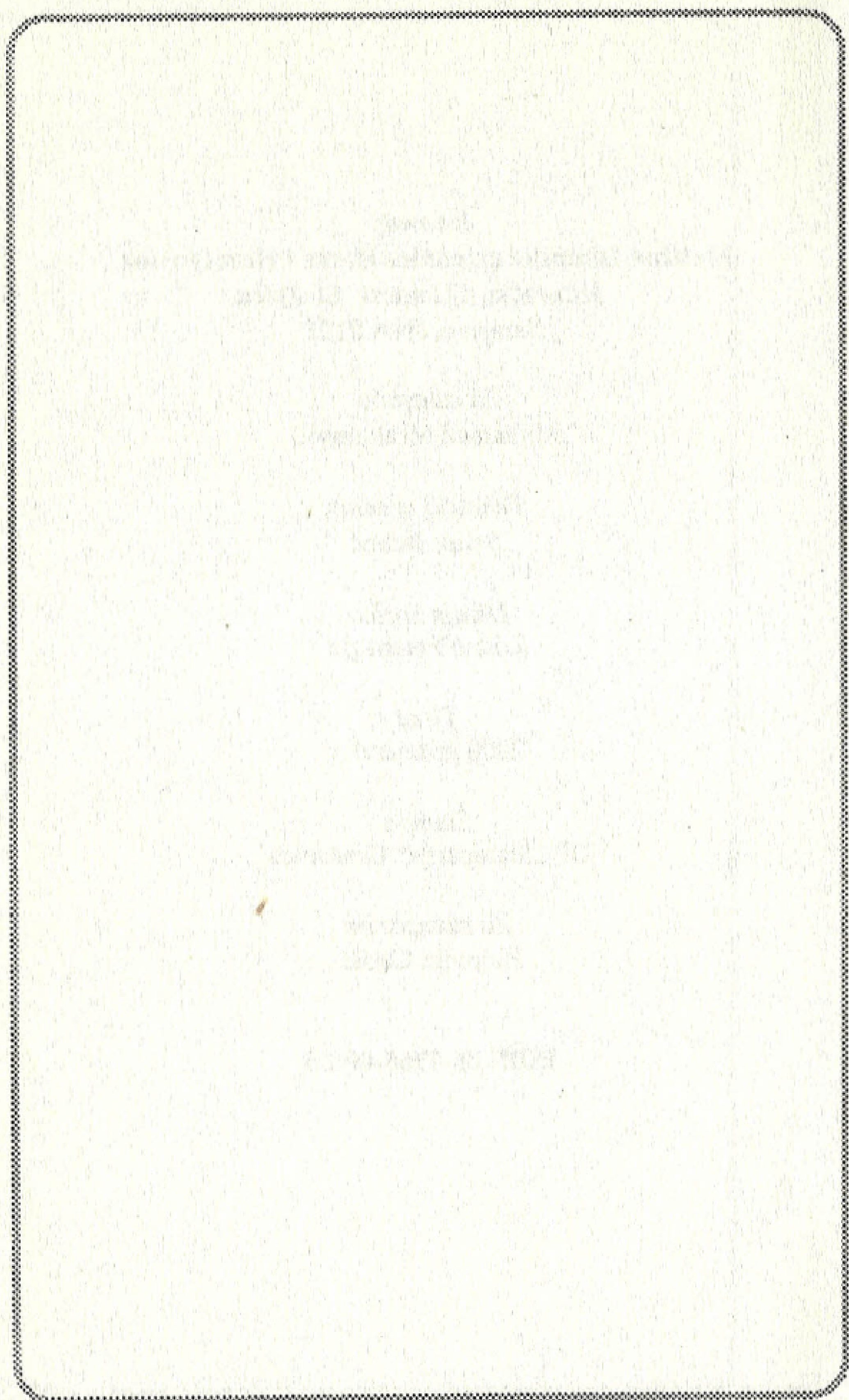
Dizajn korica
Eridan Fetahagić

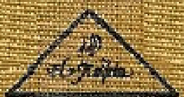
Tiraž
2000 primjeraka

Štampa
DP „Štamparija" Gračanica

Za štampariju
Hajrudin Ćudić

ISBN 86-7765-008-3

ILHAMIJA

Muhamed Hadžijamaković